

ODSJEK ZA POVIJEST
FILOZOFSKOG FAKULTETA
SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

**NASTAVNI PLAN I PROGRAM
STUDIJA POVIJESTI**

Preddiplomski studij

Zagreb, siječanj – veljača 2005.

1. UVOD

Nastava i studij povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu izvodi se od samog početka moderne sveučilišne nastave 1874. godine. Od kraja pedesetih godina 20. stoljeća na Fakultetu postoji zaseban Odsjek za povijest, organiziran u nekoliko katedri, na kojemu se do sada izvodio četverogodišnji jedno- i dvopredmetni studij povijesti i poslijediplomski znanstveni studij hrvatske povijesti. Na tom su se studiju obrazovale brojne generacije nastavnika/profesora povijesti u osnovnim i srednjim školama, povjesničara znanstvenika i povjesničara stručnjaka na različitim poljima kulturne, javne i administrativne djelatnosti u Republici Hrvatskoj i inozemstvu.

Preddiplomski i diplomski studij povijesti po novom programu, usklađenom s novim Zakonom o visokom školstvu, Bolonjskom deklaracijom i ostalim dokumentima vezanim uz znanost i visoko školstvo, kao i poslijediplomski doktorski studij, omogućit će nastavak ove dugogodišnje tradicije te omogućiti školovanje dostatnog broja visokoobrazovanog kadra za potrebe nastave povijesti u Republici Hrvatskoj, za potrebe znanstvenog razvoja na polju historiografije i za potrebe na širokom polju javne, kulturne i administrativne djelatnosti. Zsigurno će dovesti do snažnijeg povezivanja između hrvatskih povjesničara i povjesničara i drugih znanstvenika u svijetu. Pretpostavljivo je da će dio diplomanata (prvostupnika i magistara povijesti) pronaći radno mjesto u privatnom sektoru u Republici Hrvatskoj, osobito u novinstvu, izdavaštvu, turizmu i na poslovima kulturnog menadžmenta.

Studij povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu izvode vrsni znanstvenici/povjesničari i znanstveni novaci koji se pripremaju za znanstveni rad pod njihovim vodstvom. Stoga je taj studij izravno povezan sa suvremenim znanstvenim spoznajama i na njima temeljenim vještinama. Program studija povijesti usporediv je s programima nekih uglednih inozemnih sveučilišta

Na Filozofskom fakultetu danas postoje 22 odsjeka, 110 katedri i preko 30 studijskih grupa. Velike su stoga mogućnosti organizacije interdisciplinarnosti studija na tom Fakultetu. Studij povijesti na Fakultetu organizirat će se tako da omogući multidisciplinarnost: poticati će izbornost nastavnih predmeta i područja i tema kako u okviru Odsjeka za povijest, tako i izvan uže struke, u okviru Filozofskog fakulteta i Sveučilišta u cjelini.

Temeljni dokumenti na kojima počiva nastavni plan i program studija povijesti jesu:

- Svjetska deklaracija o visokom obrazovanju (Pariz, 1998.)
- Zajednička deklaracija o harmonizaciji struke visokog školstva u Europi (Pariz, 1998.)
- Zajednička deklaracija europskih ministara obrazovanja (Bolonja, 1999.)
- Odluke i preporuke Fakultetskog vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu (2003./4.)
- Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, Hrvatska 2003.

Ovaj studij povijesti treba osigurati osposobljavanje povjesničara/intelektualca suvremenog profila, koji će kvalificirano, kreativno i djelatno obnašati sve stručne poslove bez kojih je nezamislivo suvremeno školstvo, sve osnovne i srednje škole, i uz to da se kompetentno snalazi na brojnim radnim mjestima u suvremenom društvu.

Cilj je studija povijesti obrazovanje i primjereno radno osposobljavanje povjesničara na onim područjima suvremenog društva gdje postoji potreba za njegovim radom i doprinosom kako za daljnji razvoj Republike Hrvatske, tako i za razvoj međunarodne zajednice i suvremenog svijeta u cjelini. Stručni profil povjesničara/intelektualca pretpostavlja samostalni rad i/ili kao člana stručnog tima u školama, arhivima, bibliotekama, stručnim službama,

različitim ustanovama, te u diplomaciji, raznim ustanovama, centrima kulture, vojnim učilištima, muzejima, savjetovalištima, znanstvenim i istraživačkim organizacijama itd.

Studij povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu otvoren je prema pokretljivosti studenata, i unutar Sveučilišta u Zagrebu, i unutar visokoškolskog obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj, kao i na međunarodnom planu. I dosad je na studiju povijesti bio čest slučaj boravka stipendista iz različitih zemalja. Tijekom posljednjih nekoliko godina Odsjek za povijest bio je uključen u mrežu međunarodnog programa CEEPUS zajedno sa sveučilištima u Pilicsabi (Mađarska), Beču (Austrija), Pragu (Češka), Lublinu (Poljska), Trnavi (Slovačka), Cluj-Napoci (Rumunjska).

Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta i Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta već nekoliko desetljeća uspješno izvode zajednički dvopredmetni studij povijesti i geografije. I u ovom nastavnom planu i programu predviđena je mogućnost nastavka te suradnje, odnosno jedan od mogućih smjerova i u preddiplomskom i u diplomskom studiju jest zajednički studij povijesti i geografije nastavnčkog usmjerenja. Ova je kombinacija važna i zbog tržišnih razloga, lakše mogućnosti zapošljavanja nastavnika povijesti i geografije u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj.

Također, Odsjek za povijest ima i svoj dislocirani studij na Odjelu za humanističke znanosti Sveučilišta u Splitu.

Na Odsjeku za povijest danas djeluju brojni istaknuti hrvatski povjesničari. Trenutno je na Odsjeku za povijest zaposleno devet znanstvenika u znanstveno-nastavnom zvanju redovnog profesora, četiri u zvanju izvanrednog profesora i tri u zvanju docenta. Osim toga, na Odsjeku i njegovu Zavodu za hrvatsku povijest rade dvije znanstvene suradnice, troje viših asistenata, jedan asistent s doktoratom znanosti, četvoro asistenata s magisterijem znanosti i petnaest asistenata/znanstvenih novaka, dvije kolegice u statusu predavača i dvije bibliotekarke. Kao stalni vanjski suradnici djeluje nekoliko osoba u znanstveno-nastavnim zvanjima, dok je devetnaest nastavnika/profesora povijesti uključeno kao mentori u metodici nastave povijesti.

2. OPĆI DIO

Naziv studija

STUDIJ POVIJESTI

Budući da će se studij povijesti izvoditi u dva stupnja: preddiplomski (šest semestara; tri godine) i diplomski (četiri semestra; dvije godine), kao i da će se na preddiplomskom stupnju izvoditi jedno- i dvopredmetni program, on se tako i naziva:

- preddiplomski jednopredmetni studij povijesti
- preddiplomski dvopredmetni studij povijesti
- diplomski jednopredmetni studij povijesti
- zajednički preddiplomski i diplomski dvopredmetni studij povijesti i geografije s Geografskim odjelom Prirodoslovno-matematičkog fakulteta.

Nositelj i izvođač studija

Studij povijesti izvodi Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Trajanje studija

Studij povijesti izvodit će se u dva stupnja:

- preddiplomski studij traje šest semestara, odnosno tri godine
- diplomski studij traje četiri semestra, odnosno dvije godine.

Ukupno studij povijesti nakon kojeg se stječe magisterij povijesne struke traje deset semestara, odnosno pet godina.

Uvjeti upisa na studij

Uvjeti za upis na studij povijesti jesu: završena gimnazija ili četverogodišnja srednja škola u Republici Hrvatskoj, odnosno priznata svjedodžba o završenoj ekvivalentnoj školi u inozemstvu, i položen razredbeni ispit na Filozofskom fakultetu.

Osposobljavanje studenata na studiju povijesti

1. - Bakalaureat - tri godine studija povijesti (prvi dio prema modelu 3+2)

Prve tri godine na studiju povijesti studentice/studenti mogu studirati kao jednopredmetan ili dvopredmetan program. Studentice/studenti koji završe **preddiplomski studij povijesti** u trajanju od tri (3) godine i postignu **bakalaureat (prvostupnik)**, osposobljeni su za rad gdje se traži **prvi stupanj visoke stručne spreme**:

- različiti oblici rada u novinstvu;
- različiti oblici rada u knjižnicama i bibliotekama;
- različiti oblici rada u turističko-agencijskim organizacijama;
- različiti oblici rada u diplomaciji, raznim ustanovama itd.

Studenti koji tijekom studija povijesti postignu samo bakalaureat (tri godine studija) **ne mogu** upisati i pohađati poslijediplomski doktorski studij.

2. - **Magistar povijesne struke** - pet godina studija povijesti (prvi i drugi dio prema modelu 3+2)

Diplomski studij povijesti isključivo je jednopredmetan. Traje četiri semestra (dvije godine) i završava izradom i obranom magistarskog rada. Osobe koje završe **studij povijesti** u trajanju od ukupno pet (5) godina prema modelu 3+2 i postignu diplomu **magistra povijesne struke**, osposobljene su za rad gdje se traži **visoka stručna sprema**:

- izvođenje nastave povijesti u školama:
 - osnovnim
 - gimnazijama (realnim i klasičnim)
 - svim stručnim i strukovnim školama
 - u vojnim učilištima, višim školama itd.
- planiranje i organizacija rada u prosvjetnim ustanovama;
- rad u stručno-razvojnim službama;
- rad u arhivima (gdje se traži povijesna struka);
- rad u muzejima (gdje se traži povijesna struka);
- rad u knjižnicama i bibliotekama;
- rad u novinstvu, na radiju i TV;
- rad u lokalnoj i državnoj upravi, diplomatskoj službi itd.

Magistrima povijesne struke diploma se priznaje u europskim zemljama.

Studenti koji tijekom studija povijesti postignu diplomu **magistra povijesne struke** (pet godina studija: 3+2) mogu upisati poslijediplomski doktorski studij.

3. OPIS PROGRAMA

PREDDIPLOMSKI JEDNOPREDMETNI STUDIJ

I. GODINA - preddiplomski studij

I. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S) Vježbe (V)	Bodovi
1. Historiografski praktikum	P + S + V = 60 (4 tjedno)	6
2. Povijest ranih civilizacija	P + S = 60 (4 tjedno)	7
3. Grčki i rimski svijet	P + S = 60 (4 tjedno)	7
4. Hrvatski povijesni prostor u prapovijesti i antici	P + S = 30 (2 tjedno)	4
IZBORNI PREDMET I	30	4
IZBORNI PREDMET II (ili Latinski jezik – tečaj)	30	2
JEZICI Latinski jezik – za one koji nisu učili latinski jezik u srednjoj školi Strani jezik* - uvjet za završetak preddiplomskog studija je poznavanje latinskog jezika i stranog jezika struke na razini razumijevanja teksta (za strani jezik i govorenja) – studenti su dužni položiti ispit koji će biti dogovoren s nastavnicima Centra za strane jezike Filozofskog fakulteta; nastavu stranog jezika pohađaju prema slobodnom izboru u petom i šestom semestru, ali ukoliko je izaberu, postaje obvezna		
	210 obveznih + 60 izbornih = 270	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	270	30

II. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest srednjeg vijeka	P + S = 90 (6 tjedno)	9
2. Hrvatska povijest srednjeg vijeka	P + S = 90 (6 tjedno)	9
3. Europske regije i hrvatska povijest srednjeg vijeka	P = 30 (2 tjedno)	3
4. Pomoćne povijesne znanosti I.	P + S = 60 (4 tjedno)	5
IZBORNI PREDMET III	30	2
IZBORNI PREDMET IV	30	2
	270 obveznih + 60 izbornih	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	330	30

II. GODINA - preddiplomski studij

III. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest ranoga novog vijeka	P + S* = 60 (4 tjedno)	7 /ili/ 5
2. Hrvatska povijest ranoga novog vijeka.	P + S = 60 (4 tjedno)	7
3. Europske regije i hrvatska povijest ranoga novog vijeka	P + S* = 60 (4 tjedno)	5 /ili/ 7
4. Pomoćne povijesne znanosti II.	P + S = 60 (2x2 ^b)	5
	* studenti biraju jedan seminar	
IZBORNI PREDMET V	30	3
IZBORNI PREDMET VI	30	3
	210 obveznih +60 izbornih	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	270	30

IV. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest 19. stoljeća (1789-1918)	P + S* = 60 (4 tjedno)	7 /ili/ 6
2. Hrvatska povijest 19. stoljeća (1790-1918)	P + S = 90 (6 tjedno)	9
3. Europske regije i hrvatska povijest 19. stoljeća (1790-1918)	P + S* = 60 (4 tjedno)	6 /ili/ 7
	* studenti biraju jedan seminar	
IZBORNI PREDMET VII	30	3
IZBORNI PREDMET VIII	30	3
IZBORNI PREDMET IX	30	2
	180 obveznih + 90 izbornih	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	270	30

III. GODINA - preddiplomski studij

V. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest 1918-1945.	P + S = 60 (4 tjedno)	8
2. Hrvatska povijest 1918-1945.	P + S = 60 (4 tjedno)	8
3. Povijest historiografije	P = 30 (2 tjedno)	4
IZBORNI PREDMET X	30	4
IZBORNI PREDMET XI	30	4
IZBORNI PREDMET XII (ili Strani jezik struke I)	30	2
	150 obveznih + 90 izbornih	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	240	30

VI. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest nakon 1945. godine	P + S = 60 (4 tjedno)	8
2. Hrvatska povijest nakon 1945. godine	P + S = 60 (4 tjedno)	8
3. Suvremena historiografija – teorije i metode	P = 30 (2 tjedno)	4
IZBORNI PREDMET XIII	30	4
IZBORNI PREDMET XIV	30	4
IZBORNI PREDMET XV (ili Strani jezik struke II)	30	2
	150 obveznih + 90 izbornih	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	240	30

PREDDIPLOMSKI DVOPREDMETNI STUDIJ**I. GODINA - preddiplomski studij****I. SEMESTAR**

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Historiografski praktikum	P + S + V = 60 (4 tjedno)	6
2. Povijest ranih civilizacija	P + S* = 60 (4 tjedno)	4 /ili/ 2
3. Povijest Grčke i Rima sa starom poviješću hrvatskih zemalja	P + S* = 75 (5 tjedno)	5 /ili/ 7
	* studenti biraju seminar	
4. Strani jezik struke I.*	30	(1+1)
* JEZICI Strani jezik I - uvjet za završetak preddiplomskog studija je poznavanje latinskog jezika i stranog jezika struke na razini razumijevanja teksta (za strani jezik i govorenja) – studenti su dužni položiti ispit koji će biti dogovoren s nastavnicima Centra za strane jezike Filozofskog fakulteta; nastavu pohađaju prema slobodnom izboru u prvom i drugom semestru, ali ukoliko je izaberu, postaje obvezna		
ZAJEDNO SATI I BODOVA	180 + 30 = 210	15 (17)

II. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest srednjeg vijeka	P (4) + S (2)* = 90 (6 tjedno)	7 /ili/ 5
2. Hrvatska povijest srednjeg vijeka	P (4) + S (2)* = 90 (6 tjedno)	5 /ili/ 7
3. Europske regije i hrvatska povijest srednjeg vijeka	P = 30 (2 tjedno)	3
	* studenti biraju jedan seminar	
4. Strani jezik struke II.*	30	(1+1)
ZAJEDNO SATI I BODOVA	180 + 30 = 210	15 (17)

II. GODINA - preddiplomski studij**III. SEMESTAR**

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest ranoga novog vijeka	P + S* = 60 (4 tjedno)	6 /ili/ 3
2. Hrvatska povijest ranoga novog vijeka	P + S = 60 (4 tjedno)	6
3. Europske regije i hrvatska povijest ranoga novog vijeka	P + S* = 60 (4 tjedno)	3 /ili/ 6
	* studenti jedan biraju seminar	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	150	15

IV. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest 19. stoljeća	P + S* = 60 (4 tjedno)	6 /ili/ 3
2. Hrvatska povijest 19. stoljeća	P + S = 60 (4 tjedno)	6
3. Europske regije i hrvatska povijest 19. stoljeća	P + S* = 60 (4 tjedno)	3 /ili/ 6
	* studenti jedan biraju seminar	
ZAJEDNO SATI I BODOVA	150	15

III. GODINA - preddiplomski studij

V. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest 1918-1945.	P + S = 60 (4 tjedno)	6
2. Hrvatska povijest 1918-1945.	P + S = 60 (4 tjedno)	6
3. Povijest historiografije	P = 30 (2 tjedno)	3
ZAJEDNO SATI I BODOVA	150	15

VI. SEMESTAR

OBVEZATNI PREDMETI	Predavanje (P) Seminar (S)	Bodovi
1. Europska i svjetska povijest nakon 1945. godine	P + S = 60 (4 tjedno)	6
2. Hrvatska povijest nakon 1945. godine	P + S = 60 (4 tjedno)	6
3. Suvremena historiografija – teorije i metode	P = 30 (2 tjedno)	3
ZAJEDNO SATI I BODOVA	150	15

**OPISI OBVEZNIH PREDMETA NA
PREDDIPLOMSKOM STUDIJU POVIJESTI**

HISTORIOGRAFSKI PRAKTIKUM

**prof. dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Zrinka Nikolić
mr. sc. Mladen Tomorad**

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 6
Dvopedmetni – 6

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: obvezatni

Oblik nastave: 4 sata predavanja i vježbi na tjedan; P+V=60 sati.

Sastoji se od dva dijela: *Uvod u studij povijesti* i *Primjene IT tehnologija u povijesnim znanostima*. Izvodi se u grupama od najviše 25 studenata u računalnoj učionici A-202 i na terenu (knjižnice, arhivi i muzeji).

Uvjeti: nema

Ispit: Vrednovanje prisutnosti i nekoliko praktičnih radova: ocjena izrade znanstvenog aparata iz jednog seminarskog rada; primjene stečenih znanja u korištenju IT tehnologija u povijesnim znanostima (rad sa slikovnim i audiovizualnim izvorima i Internetom, izrada tablica i grafikona); izrade bibliografije, prikaza knjige ili članka, opisa časopisa ili zbirke izvora.

Sadržaj:

Početna uvodna objašnjenja što je povijest, razlika između povijesti i historije, vrste povijesnih izvora, načina računanja vremena itd. Osnovne informacije o domaćim i stranim historijskim časopisima, najznačajnijim domaćim i stranim objavljenim zbirkama povijesnih izvora, arhivima i arhivskim fondovima značajnim za hrvatsku povijest, domaćim knjižnicama i muzejima. Predviđen posjet NSK, knjižnici HAZU i najznačajnijim arhivskim i muzejskim institucijama na području Zagreba. Upućivanje u «tehniku» izrade znanstvenog rada uz pomoć računala – izradu znanstvenih bilješki, bibliografija, sažetaka te strukturiranja samog rada (bilješka, prikaza, recenzija, članaka, seminarskih i diplomskih radnji). Upoznavanje s osnovnim praktičnim primjenama IT u povijesnim znanostima. Težište rada je na računalnoj obradi teksta, izrada tablica i grafikona, upoznavanjem s bazama podataka, slikovnim i audio-vizualnim izvorima i Internetom.

Ciljevi:

Razvijanje sposobnosti i vještina prikupljanja izvora i literature te izrade seminarskog i kasnijeg diplomskog rada uz primjenu IT u budućem radu u povijesnim znanostima, medijima i školama.

Osnovna znanja i vještine: poznavanje raznih vrsta znanstvenih radova i načina njihove izrade; osnovna znanja potrebna za računalnu obradu teksta i tablične izračune u povijesnim znanostima; rad s digitalnim slikovnim i audio-vizualnim izvorima te izvorima na Internetu.

Literatura: u pripremi priručnik

POVIJEST RANIH CIVILIZACIJA

dr. sc. Boris Olujić
Jasmina Osterman

ECTS bodovi

Jednopredmetni – 7 (4 predavanja + 3 seminar)

Dvopredmetni – 4 (predavanja+seminar) ili 2 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (zimski)

Status: obavezan za jednopredmetne, za dvopredmetne obvezatna samo 2 sata predavanja, a seminar izborni, alternativno s drugim kolegijima ponuđenima iz stare povijesti

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminar na tjedan

Uvjeti: nema

Ispit: pismeni

Sadržaj:

Kolegijem se komparativno, dijakronijski i sinkronijski, prati povijesni razvitak nekoliko najstarijih civilizacijskih žarišta, poput Egipta, Mezopotamije, Sirije, Irana, Anadolije i istočnog Sredozemlja. Naglasak nije na faktografskom pregledu, već na razumijevanju povijesnih procesa, promjena, kontinuiteta i diskontinuiteta čovjekovog trajanja u prostoru. Predavanja daju pregled međusobno povezanih pojava, poput tehnološkog razvitka, urbanizacije, prometnog povezivanja, nastajanja globalnih imperija, problema etniciteta i etničkog identiteta, konceptualizacije religijskog i mitološkog svijeta i dr. Seminar tematski prati predavanja i ujedno ih problematizira. Seminar omogućuje praktičan rad na razumijevanju i interpretaciji različitih literarnih i arheoloških izvora, a pretpostavlja i promišljanje mogućih metodoloških pristupa i teorijskih modela. U izvođenju nastave predviđena je i terenska nastava (rad u Arheološkom muzeju i Muzeju Mimara u Zagrebu, u NSK, posjet prigodnim, tematski bliskim izložbama i sl.)

Cilj:

Cilj je kolegija da osposobi studente za razumijevanje najvažnijih procesa u dugom povijesnom trajanju prostora, na kojem nastaju prva organizirana društva. Kolegijem ih upoznajemo s osnovnom terminologijom i kronologijom, ali i suvremenim paradigmatima i mogućim teorijskim i praktičnim pristupima u istraživanju najstarije povijesti čovječanstva.

Literatura:

Povijest svijeta (The Times), Zagreb 2002, Hena Com, 16-67; F. BOURBON, *Drevne civilizacije. Velike kulture svijeta*, Zagreb 2002, Mozaik knjiga, 92-268; A. SILIOTTI, *Egipat. Hramovi, bogovi, ljudi*, Zagreb 1999, Mozaik knjiga; S. KOCHAV, *Izrael. Zemlja i njezin sjaj*, Zagreb 2000, Mozaik knjiga; B. KUNTIĆ-MAKVIĆ, B. OLUJIĆ, *Mali pojmovnik stare povijesti: Ispitno pomagalo*, Zagreb 2004, FF Press

Dopunska literatura: *The Cambridge Ancient History* 1-3, Cambridge 2002, Cambridge University Press (odabrana poglavlja); H. Crawford, *Sumer and Sumerians*, Cambridge 1994, University Press; *Herodot, Povijest* (prev. D. ŠKILJAN), Zagreb 2000, Matica Hrvatska (odabrana poglavlja)

EGIPATSKA RELIGIJA

prof. dr. Petar Selem, vanjski suradnik

ECTS bodovi
 Jednopedmetni – 3
 Dvopedmetni – 2

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: za jednopedmetne studente obvezatni, alternativno s obvezatnim seminarom iz kolegija Povijest ranih civilizacija; za dvopedmetne studente izborni alternativno s izbornim seminarima iz stare povijesti

Oblik nastave: 2 sata predavanja

Uvjeti: nema

Ispit: evaluacija u posebnom dijelu pismenog ispita iz kolegija Povijest ranih civilizacija

Sadržaj:

Kolegijem se daje pregled egipatske religije, od najstarijih vremena do realizacije egipatskih kultova u provincijama rimske države. Kolegij se bavi religijskom praksom, obredima, simbolima, vjerskim aspektima, religijskim objektima.

Cilj: Cilj je kolegija presjek razvoja egipatske religije u njezinu društvenom, političkom, gospodarskom, kulturnom i drugim kontekstima. Kontekstualizacija religijskog, koje duboko prožima svakodnevni život svih slojeva egipatskog društva, omogućuje i sveobuhvatni pogled prema egipatskoj povijest.

Literatura: A. SILIOTTI, *Egipat. Hramovi, bogovi, ljudi*, Zagreb 1999, Mozaik knjiga; V. IONS, *Egipatska mitologija*, Opatija 1985, O. Keršovani; *Herodot, Povijest*, D. ŠKILJAN, Zagreb: MH 2000., 170 – 194 (=Hdt. II, 35 – 91); *Plutarh, O Izidi i Ozirisu*, Lj. ŽIVKOVIĆ – I. URANIĆ [Biblioteka Tragovi 5], Zagreb 1993, Integra

Dopunska literatura: *Povijest svjetske književnosti I*, Zagreb 1982, Mladost, 9 - 34; M. J- MATJE, *Staroegipatski mitovi*, Sarajevo 1963, Veselin Masleša

GRČKI I RIMSKI SVIJET

prof. dr. Bruna Kuntić-Makvić

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 7

Jezik: hrvatski

Trajanje: zimski semestar

Status: Obvezatni na jednopedmetnom studiju

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara na tjedan (u okviru ove satnice dio nastave provodi se na terenu)

Uvjeti: srednjoškolsko predznanje latinskog jezika ili upisan latinski jezik kao pomoćni predmet u organizaciji Odsjeka za klasičnu filologiju

Ispit: pismeni

Sadržaj:

Vrste izvora za grčku i rimsku povijest.

Egejska prapovijest i protohistorija s minojskom i mikenskom civilizacijom. Arhajska Grčka. Sparta i Atena u klasično doba. Međunarodni odnosi na Egeju u 5. i 4. st. pr. Kr. Društvo, gospodarstvo i duhovnost klasičnoga doba. Helenističko razdoblje. Društvo, gospodarstvo i duhovnost helenističkoga doba. Grčka svakodnevnica klasičnog i helenističkog doba.

Italska prapovijest i protohistorija. Osnutak Rima i razvitak do osvojenja Apeninskog poluotoka. Osvajanja Sredozemlja i promjene u državi i društvu. Razdoblje građanskih ratova. Rano i razvijeno Rimsko Carstvo. Ustroj države uprava pokrajinama. Razlike Istoka i Zapada. Kasno Carstvo. Rimski duhovnost i svakodnevnica. Spomenici u Arheološkom muzeju u Zagrebu i na nalazištima Andautonije, Siscije i Jaških toplica; u Arheološkom muzeju u Splitu, u Dioklecijanovoj palači i Saloni. Fakultativno dio nastave na jednome od reprezentativnih lokaliteta u užem i širem okruženju Hrvatske (Ljubljana, Ptuj, Akvileja, Sarajevo, Boka, Karnunt, Buda, Szombathely, Pečuh).

Značajke antičke historiografije.

Cilj: Oblikovati valjanu predodžbu o tijeku grčke i rimske povijesti, značajkama antičkih društava i o njihovom civilizacijskom prinosu, o specifičnoj izvornoj građi i načinu rada na njoj, o razvitku historiografije u klasičnoj starini.

Literatura: *Ilustrirana povijest svijeta* I-VII, Rijeka: O. Keršovani 1974. – 1976., odabrana poglavlja; *Weltatlas der Archäologie*, Ch. SCARRE, München 1990: Südwest Verlag GmbH & Co (izvorno: *Past Worlds: The Times Atlas of Archaeology*, Ch. SCARRE, Times Books Ltd. 1988.); B. KUNTIĆ-MAKVIĆ - B. OLUJIĆ, *Mali pojmovnik stare povijesti: Ispitno pomagalo*, Zagreb: FF Press⁴ 2004. Odabrana poglavlja iz djela Herodota, Cezara, Tacita i dr. antičkih pisaca.

Dopunska literatura: Po izboru i prema znanju stranih jezika neki od pregleda grčke i rimske povijesti načinjeni za prvi stupanj studija, npr. : M. LE GLAY, J. – L. VOISIN – Y. LE BOHEC, *A History of Rome*, Blackwell Publishers : Oxford – Cambridge, Massachusetts 1996. (izvorno: *Histoire Romaine*, Paris: PUF 1991.; 1994²); *Greece and the hellenistic World*, J. BOARDMAN – J. GRIFFIN – O. MURRAY, Oxford – New York: Oxford University Press 1993⁶; *The roman World*, J. BOARDMAN – J. GRIFFIN – O. MURRAY, Oxford – New York: Oxford University Press 1993⁶; M. BORDET, *Précis d'histoire romaine*, Paris: Armand Colin 1969., 1991²; G. CLEMENTE, *Guida alla storia romana*, Milano: Arnoldo Mondadori editore 1981²; R. BRATOŽ, *Grška zgodovina* [Zbirka Zgodovinskega časopisa 26; Knjižna zbirka scripta], Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije – Študentska založba 2003² ili dr., u dogovoru s predmetnim nastavnikom.

HRVATSKI POVIJESNI PROSTOR U PRAPOVIJESTI I ANTICI

prof. dr. Bruna Kuntić-Makvić

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 4

Jezik: hrvatski

Trajanje: zimski semestar

Status: obvezatni na jednopedmetnom studiju

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara na tjedan (u okviru ove satnice dio nastave provodi se na terenu)

Uvjeti: srednjoškolsko predznanje latinskog jezika ili upisan latinski jezik kao pomoćni predmet u organizaciji Odsjeka za klasičnu filologiju

Ispit: pismeni

Sadržaj kolegija:

Vrste izvora za prapovijest i staru povijest hrvatskih zemalja.

Prapovijest i protohistorija. Grčka kolonizacija. Keltske seobe. Etnogeneze. Narodi i etnije u osvit povijesti. Evolucija društvenih struktura. Ilirska svakodnevnica. Rimsko osvajanje. Ustroj rimskih pokrajina tijekom kasne Republike, ranoga i razvijenoga Carstva. Život u rimskim pokrajinama. Promjene u kasnome Carstvu. Suton antike na hrvatskom povijesnom području. Mogućnosti kontinuiteta. Spomenici odabranog prapovijesnog nalazišta s kontinuitetom u antici i po mogućnosti u srednjem vijeku (alternativno: Podgrađe kod Benkovca, Bribir ili Danilo kod Šibenika ili sl.). Arheološki muzej u Zagrebu i lokaliteti Andautonija, Siscija i Jaške toplice. Arheološki muzej u Splitu, Dioklecijanova palača i Salona. Arheološki muzej i lokalitet foruma u Zadru. Uz to alternativno muzeji i lokaliteti u Puli i Nezakciju ili u Osijeku i Vinkovcima.

Antička djela o povijesti i geografiji hrvatskog povijesnog prostora.

Cilj: Oblikovati valjanu predodžbu o tijeku prapovijesti i stare povijesti na hrvatskom povijesnom prostoru, o značajkama domaćih društava i o rezultatima njihove interakcije s antičkim svijetom, te o raspoloživim izvorima.

Literatura:

F. ŠIŠIĆ, Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara, *Hrvatska povijest od početaka do god. 1918.* I, Zagreb 1925., reprint Zagreb: MH³ 1980., str. 41 – 74 i 203 – 235; P. CABANES, *Iliri od Bardileja do Gencija*, Zagreb: Svitava 2002.; M. SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb: Golden marketing 2003., str. 17 – 170, 315 – 378 i izvori na str. 399, 413, 419 – 423, 437 – 441 i 453 - 457; B. KUNTIĆ-MAKVIĆ - B. OLUJIĆ, *Mali pojmovnik stare povijesti: Ispitno pomagalo*, Zagreb: FF Press⁴ 2004.

Dopunska literatura:

A. STIPČEVIĆ, *Iliri*, Zagreb: ŠK³ 1991.; M. ZANINović, M. SUIĆ i B. KUNTIĆ-MAKVIĆ, članci u knjizi *Hrvatska i Europa I: Rano doba hrvatske kulture*, ur. I. Supićić, Zagreb: HAZU – AGM 55 – 115; B. KUNTIĆ-MAKVIĆ, Područje rimskog Illirika uoči dolaska Hrvata, *Povijest Hrvata I: Srednji vijek*, ur. F. Šanjek – F. Mirošević, Zagreb: ŠK 2003., 5 - 38

POVIJEST GRČKE I RIMA SA STAROM POVIJEŠĆU HRVATSKIH ZEMALJA

prof. dr. Bruna Kuntić-Makvić

ECTS bodovi

Dvopredmetni – 7 (predavanja+seminar) ili 5 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: zimski semestar

Status: Obvezatni na dvopredmetnom studiju

Oblik nastave: obvezatna 3 sata predavanja na tjedan; 2 sata seminara odabiru se alternativno iz ovog kolegija, iz kolegija Povijest ranih civilizacija ili drugog kolegija stare povijesti koji je ponuđen kao ekvivalentan; jednosatni seminar iz kolegija Hrvatski povijesni prostor u prapovijesti i antici može se odabrati uz individualno dogovorenu dopunsku obvezu rada na izvoru

Uvjeti: srednjoškolsko predznanje latinskog jezika ili upisan latinski jezik kao pomoćni predmet u organizaciji Odsjeka za klasičnu filologiju

Ispit: pismeni

Sadržaj kolegija:

Najznačajnije posebnosti istraživanja povijesti Grčke, Rima i stare povijesti hrvatskih zemalja. Naznaka bitnih procesa grčke i rimske povijesti, te stara povijest hrvatskih zemalja u njihovu kontekstu.

Cilj: Usporednim izlaganjem bitnih linija grčke i rimske povijesti, te prapovijesti, protohistorije i antike na hrvatskom povijesnom prostoru uputiti studente u glavne značajke povijesnoga tijeka u navedenim razdobljima i regijama. Opće procese u prikladnom omjeru demonstrirati primjerima s hrvatskog povijesnog prostora.

Literatura: *Ilustrirana povijest svijeta* I-VII, Rijeka: O. Keršovani 1974. – 1976., odabrana poglavlja; F. ŠIŠIĆ, Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara, *Hrvatska povijest od početaka do god. 1918.* I, Zagreb 1925., reprint Zagreb: MH³ 1980., str. 41 – 74 i 203 – 235; B. KUNTIĆ-MAKVIĆ - B. OLUJIĆ, *Mali pojmovnik stare povijesti: Ispitno pomagalo*, Zagreb: FF Press⁴ 2004.

Dopunska literatura:

P. CABANES, *Iliri od Bardileja do Gencija*, Zagreb: Svitava 2002.; M. SUIĆ, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb: Golden marketing 2003., str. 17 – 170, 315 – 378 i izvori na str. 399, 413, 419 – 423, 437 – 441 i 453 – 457.

EUROPSKA I SVJETSKA POVIJEST SREDNJEG VIJEKA

dr. sc. Borislav Grgin, izvanredni profesor
mr. sc. Hrvoje Gračanin, asistent

ECTS bodovi

Jednopedmetni – 9

Dvopedmetni – 7 (predavanja i seminar) ili 5 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (2., ljetni)

Status: obvezatni predmet

Oblik nastave: 30 x 2 sata predavanja i 15 x 2 sata seminara = 60+30 = 90 sati predavanja i seminara

Uvjeti: upisan drugi semestar

Sadržaj: Periodizacija srednjovjekovne povijesti. Najznačajniji datumi i događaji srednjovjekovne povijesti u najvažnijim europskim državama. Analiza srednjovjekovnih društvenih struktura. Analiza različitih društvenih slojeva; plemstva, svećenstva, građanstva i seljaštva. Religija i crkva u srednjovjekovnim društvima; redovništvo, samostani, biskupije i papinstvo. Procesi kristijanizacije i urbanizacije, karolinška renesansa, renesansa 12. stoljeća, napredak u poljoprivredi i obradi zemlje, tehnološki razvoj, razvoj školstva, sveučilišta, znanosti i umjetnosti, promjene u stanovanju, odjeći i prehrani. Analiza razvoja ideja, osjećajnosti i mentaliteta srednjovjekovnih ljudi.

Rad u seminaru na ključnim pisanim izvorima za europsku srednjovjekovnu povijest. Rad na tiskanim izvorima i građi dostupnoj na Internetu. Upoznavanje s jezikom, stilom i mentalitetima autora te sa sadržajem, strukturom i posebnostima pojedinih tekstova.

Kompetencije: Upoznavanje studenata sa srednjovjekovnom europskom poviješću pristupom suvremene historijske znanosti. Naglasak na razumijevanju temeljnih pojmova, struktura i procesa. Kod studenata potaći izgradnju suvremene kulture povijesnog mišljenja. Osposobljavanje za samostalno promišljanje europske srednjovjekovne povijesti, pružanjem referentnog okvira za kretanje kroz područja specijalističkog istraživanja ili druge povijesne epohe i sadržaje. Osposobljavanje za samostalno služenje relevantnom izvornom građom i literaturom, što omogućuje da studenti sami produbljuju i dopunjavaju stečena znanja.

Način rada: Nastava će se odvijati u obliku predavanja i seminara. Na seminarima će studenti kao zadaću dobiti izradu bibliografije vezane uz neki uži problem te usmenu analizu jednog teksta na hrvatskom ili engleskom jeziku. Ispit će se sastojati od pismene provjere znanja o temama koje su predavane.

Način polaganja ispita: Ispit je pismeni i može se polagati odmah po završetku nastave.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Uspjeh na ispitu se javno oglašava, a na kraju ispitnog roka provodi se evaluacija od strane studenata.

Obvezatna literatura:

Jacques Le Goff, *Civilizacija srednjovjekovnog Zapada*, Golden marketing, Zagreb 1998, str. 29-491.

Predviđa se u najskorije vrijeme izrada udžbenika od cca 400 stranica.

Dopunska literatura:

Miroslav Brandt, *Srednjovjekovno doba povijesnog razvitka*, Školska knjiga, Zagreb 1995.

Roberto Lopez, *Rođenje Evrope: st. V-XIV*, Školska knjiga, Zagreb 1978.

Johan Huizinga, *Jesen srednjega vijeka*, Naprijed, Zagreb 1991.

Internet Medieval Sourcebook na web-stranici www.fordham.edu/halsall/sbook.html

HRVATSKA POVIJEST SREDNJEGA VIJEKA

prof. dr. sc. Neven Budak, red. prof.
dr. sc. Zrinka Nikolić, viši asistent
mr. sc. Trpimir Vedriš, asistent
Miroslav Barun, asistent

ECTS bodovi

Jednopedmetni – 9

Dvopedmetni – 7 (predavanja i seminar) ili 5 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (ljetni) / 30 x 2 sata predavanja i 15 x 2 sata seminara = 60 + 30 = 90 sati

Status: obvezatni predmet

Sadržaj: U uvodnom dijelu kolegija studenti će se upoznati s pojmom hrvatskog srednjovjekovlja, sa zbirkama objavljenih izvora i najvažnijim arhivskim zbirkama, te s historiografijom o hrvatskom srednjovjekovlju (4 sata). Potom će biti obrađen prostor s obzirom na mijene granice i nazivlja teritorijalnih cjelina (2 sata). U preostalom dijelu kolegija studenti će na primjeru odabranih problema biti upoznati s glavnim temama hrvatske medievistike, kao i s postupanjem povjesničara s izvorima i literaturom. Teme se mogu mijenjati iz semestra u semestar, ali će se u osnovi obrađivati etnogeneze, pokršćavanje i crkveni ustroj, razvoj kneževske i kraljevske vlasti, ranosrednjovjekovna društva, stvaranje plemstva, uloga redova, razvoj županija, razvoj gradova, odnosi Hrvatske s Venecijom, uloga velikaških rodova, vrste odnosa u poljoprivredi, širenje Osmanlija na hrvatski prostor, uloga dvora u vrijeme Korvina i Jagelovića, odnos s Habsburzima, demografska kretanja i migracije, organizacija protuosmanlijske obrane, plemstvo, društveni sukobi, ekonomija, porezna politika, upravni aparat.

Kompetencije: Studenti će steći osnovna znanja o hrvatskom srednjovjekovlju i njegovom istraživanju, upoznat će se s načinima na koje povjesničari koriste izvore i kako ih interpretiraju, bit će upućeni u načine konstruiranja prošlosti, savladat će osnovnu terminologiju vezanu uz hrvatsko srednjovjekovlje.

Način rada: Nastava će se odvijati u obliku predavanja i seminara. Na seminarima će kao zadaću dobiti izradu bibliografije vezane uz neki uži problem, te usmenu analizu jednog teksta na hrvatskom. Ispit će se sastojati od pismene provjere znanja o temama koje su predavane.

Obavezna literatura: Predviđa se u najskorije vrijeme izrada udžbenika od cca 400 stranica. Dotad će se kao literatura koristiti knjiga Nevena Budaka *Prva stoljeća Hrvatske*, Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada 1994. i knjiga Tomislava Raukara *Hrvatsko srednjovjekovlje*, Zagreb: Školska knjiga i Zavod za hrvatsku povijest 1997.

Dopunska literatura: Nada Klaić, *Izvori za hrvatsku povijest do 1526. godine*, Zagreb: Školska knjiga 1972.; Toma Arhidakon, *Historia salonitana* (priredili Olga Perić, Mirjana Matijević Sokol i Radoslav Katičić), Split: Književni krug 2003.; *Povijest Hrvata*, knj. I, *Srednji vijek* (ur. Franjo Šanjek), Zagreb: Školska knjiga 2003.

Način polaganja ispita: Ispit je pismeni i može se polagati odmah po završetku nastave.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Uspjeh na ispitu se javno oglašava, a na kraju ispitnog roka provodi se evaluacija od strane studenata.

EUROPSKE REGIJE I HRVATSKA POVIJEST SREDNJEG VIJEKA

dr. sc. Ivica Prlender, docent; vanjski suradnik

ECTS bodovi
Jednopredmetni – 3
Dvopredmetni – 3

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar

Status: obvezatni predmet

Oblik nastave: 2 sata predavanja tjedno

Sadržaj predmeta:

Gradivo obuhvaća sva razdoblje od velike seobe naroda do kraja 15. stoljeća. Komparativnim se pristupom studiraju društveni, politički i gospodarski procesi u tim regijama i na čitavom tom prostoru. Težište je na povijesti društva i kultura.

Osnovne teme: Osnovni pojmovi. Metodološke odrednice. Gradivo zahvaća središnji, jugoistočni i jadransko-mediteranski europski prostor nakon velike seobe naroda. Pitanje diskontinuiteta s antičkim svijetom. Između obnovljenog carstva (Bizanta) i novo-uspostavljenog Svetog rimskog carstva. Izgradnja nove sile na Jadranu - Venecije. Rano- srednjovjekovne države: struktura i organizacija. Uspostava i razvitak ugarske države. Ponovna kristijanizacija. Ishodište procesa kristijanizacije. Misija Konstantina i Metoda i njen značaj. Prostor i problemi interferencije Istoka i Zapada. Oblikovanje i razvoj srednjovjekovnih društava. Razvoj gradova (Bizant, istočni Jadran, srednja Europa). Razina komunikacije među narodima i društvima i oblikovanje kulturnih zajedništva. Gospodarska uloga i politički značaj trgovačkih republika - Dubrovnik i Mleci. Vjera i vjerske zajednice. Pitanje crkvene organizacije. Katoličanstvo i pravoslavlje. Društveni razvoj u razvijenom i kasnom srednjovjekovlju. Dezintegracijski procesi u balkanskim carstvima i turska penetracija u toj regiji. Sučeljavanje osmanskog i srednjoeuropskog srednjovjekovlja. Pad Carigrada. Razvoj od srednjovjekovne kulture prema kulturi novog vijeka i novog života na tom cjelokupnom prostoru i okruženju hrvatskog naroda.

Mnogostruke veze i odnosi hrvatskog naroda s drugim narodima u toj široj regiji: stalni pomoci ljudi, roba, kultura, tehnologija, civilizacija, vjera, ideologija itd.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj je kod studenata razviti kritički smisao za razumijevanje temeljnih procesa, struktura i fenomena povijesti srednjeg vijeka, te europskih regija i okruženja hrvatskog naroda. Tijekom studiranja ovog predmeta i područja studenti stječu i proširuju opća znanja o povijesti srednjeg vijeka uopće, napose o vezama i odnosima hrvatskog naroda s drugim narodima, kulturama, društvima, državama i civilizacijama u toj široj regiji.

Oblici provođenja nastave:

Nastava će se odvijati u obliku predavanja, seminara, praktikuma, čitanja i tumačenja izvorne građe i literature, seminarskih radnji, referata, individualne nastave itd. Provjera zalaganja i znanja studenata pratit će se tijekom čitavog semestra. Nastava je jednosemestralna. Na kraju semestra polaže se ispit.

Način polaganja ispita i način provjere znanja:

Ispit, u formi testa znanja, provodit će se na kraju nastave te ocjenjivati, a završna ocjena može biti izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (ukupno 50%) i na temelju ocjene iz testa znanja (50%).

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Studentima koji aktivno sudjeluju u nastavi (na predavanju i/ili u seminaru) pratit će se njihovi pojedinačni doprinosi nastavi (sudjelovanje u raspravi, pisanje eseja, referata itd.) i uzet će se u obzir pri donošenju konačne ocjene.

Kada je riječ o nastavniku i o sugestijama za razvijanje što kvalitetnijeg rada na ovom predmetu, moglo bi se na kraju semestra među studentima provesti ankete o temama i sadržaju kolegija, te o načinu rada u seminaru i na predavanjima.

Obvezatna literatura:

- M. Brandt, *Opća povijest srednjeg vijeka*, Zagreb 1980. (odabrana poglavlja)
Historija naroda Jugoslavije, sv. I, Zagreb 1953. (odabrana poglavlja)
 I. Prlender, "Sporazum u Tati 1426. i Žigmundovi obrambeni sustavi", *Historijski zbornik XLIV*, Zagreb 1991, str. 23-41
 T. Raukar, *Hrvatsko srednjovjekovlje*, Zagreb 1997. (odabrani dijelovi)
 P. Wandycz, *Cijena slobode. Povijest Srednjoistočne Europe*, Zagreb 2004., str. 1-51

Dopunska literature:

- F. Longvort, *Stvaranje Istočne Evrope*, Beograd 2002., str. 319-422
 D. Obolensky, *The Byzantine Commonwealth*, Phoenix Press, London 1971
 F. C. Lane, *A Maritime Republic*, Baltimore-London 1977
 J. Matuz, *Osmansko carstvo*, Zagreb 1992.
 P. Hanak, *Povijest Mađarske*, Zagreb 1995.
 I. Prlender, "Totius gentis metropolim", *Historijski zbornik LI*, Zagreb 1998., str. 1-16
 G. Procacci, *Povijest Talijana*, Zagreb 1996., str. 3-99
 J. F. Noël, *Sveto Rimsko Carstvo*, Zagreb 1998.
 P. Štih i V. Simoniti, *Slovenska povijest do prosvjetiteljstva*, Zagreb 2004.
 G. Novak, *Jadransko more u sukobima i borbama kroz stoljeća*, I, Zagreb 2004., 89-214

Način polaganja ispita:

Ispit će se polagati pismeno i usmeno.

POMOĆNE POVIJESNE ZNANOSTI I.

PREGLED TEMELJNIH POMOĆNIH POVIJESNIH DISCIPLINA

dr. sc. Mirjana Matijević Sokol, izv. prof.
Tomislav Galović, asistent

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (ljetni)

Status: obvezatni sa seminarom

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno, ukupno 60 sati

Uvjeti: upisan II. semestar

Ispit: pismeni i usmeni

Opis predmeta:

Predmet obuhvaća pregled tradicionalnih pomoćnih povijesnih disciplina koje omogućavaju rad na srednjovjekovnoj izvornoj građi.

Pomoćne povijesne znanosti I. sastoje se od paleografijâ, diplomatike i egdotike. Paleografije. Uvod u latinsku paleografiju, glagoljsku paleografiju, ćirilsku paleografiju te njemačku gotičku paleografiju.

Diplomatika. Definicija i povijesni pregled s posebnim obzirom na Hrvatsku.

Egdotika. Pravila i postupci u izdavanju arhivskoga gradiva.

Cilj:

Uvođenje u temeljne vještine istraživačkog rada odnosno postizanje uvida u tehnička znanja i postupke osobito za rad na srednjovjekovnoj izvornoj građi u arhivima, knjižnicama i sl.

Obvezna literatura:

STIPIŠIĆ, Jakov, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi: latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica*, izd. Školska knjiga, Zagreb ³1991. (ili izdanja: iz 1972. i ²1985.)

Skripta (u pripremi)

Dopunska literatura:

NOVAK, Viktor, *Latinska paleografija*, Univerzitet u Beogradu, izd. Naučna knjiga, Beograd 1952. (ili druga izdanja 1966., 1980., 1987., 1991.)

NOVAK, Viktor, *Scriptura Beneventana s osobitim obzirom na tip dalmatinske beneventane. Paleografska studija*, izd. Tisak Tipografije d.d., Zagreb 1920.

NAGY, Josip, *Diplomatika (I. Postanak i razvoj diplomatike, II. Izprave, III. Diplomatika kod Hrvata)*, u: *Hrvatska Enciklopedija – Encyclopaedia Croatica*, sv. V., izd. Hrvatski izdavački bibliografski zavod, Zagreb 1945., str. 58-65.

CAPPELLI, Adriano, *Lexicon abbreviatarum. Dizionario di abbreviature latine ed italiane. Usate nelle carte e codici specialmente del medio-evo riprodotte con oltre 14000 segni incisi: con l'aggiunta di uno studio sulla brachigrafia medioevale, un prontuario di Sigle Epigrafiche, l'antica numerazione romana ed arabica ed i segni indicanti monete, pesi, misure, etc.*, izd. Ulrico Hoepli, Milano 1996. (pretisak izdanja iz 1929. g.)

FUČIĆ, Branko, *Glagoljski natpisi*, Djela JAZU (knjiga 57), izd. Jugoslavenska akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1982.

ZELIĆ-BUĆAN, Benedikta, *Bosančica ili hrvatska ćirilica u srednjoj Dalmaciji*, Državni arhiv u Splitu, Split 2000.

LAZANIN, Sanja, *Priručnik iz njemačke paleografije*, izd. Tipex, Zagreb 2004.

EUROPSKA I SVJETSKA POVIJEST RANOGA NOVOG VIJEKA

prof. dr. Drago Roksandić, redovni profesor
dr. sc. Zrinka Blažević, asistent

ECTS bodovi

Jednopedmetni – 7 (predavanja i seminar) ili 5 (samo predavanja)

Dvopedmetni – 6 (predavanja i seminar) ili 3 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: obvezatni

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno

Uvjeti: položen ispit iz predmeta *Europska i svjetska povijest srednjeg vijeka*

Sadržaj:

U fokusu ovoga predmeta bit će ključni fenomeni, strukture i procesi koji su na političkom, socijalnom, ekonomskom, ekološkom i kulturnom području oblikovali ranonovovjekovno razdoblje ljudske povijesti. Izuzev klasičnih historiografskih tema poput humanizma, renesanse, reformacije, geografskih otkrića, znanstvene revolucije i prosvjetiteljstva, posebna će se pozornost posvetiti i ranonovovjekovnim materijalnim i simboličkim kulturama, kulturi okoliša, rodnoj problematici, fenomenima svakodnevice, procesima transfera, socijalnog "discipliniranja" i "konfesionalizacije", alternativnim praksama i sl. Pružit će se i sistematski uvid u glavne fenomene i procese koji obilježavaju ranonovovjekovnu povijest američkog i afričkog kontinenta, odnosno orijentalnih civilizacija Indije, Kine i Japana.

Jednopedmetni studenti obvezno, a ostali optativno mogu sudjelovati u radu seminara iz *Europske i svjetske povijesti ranoga novog vijeka*. Program rada seminara mijenjat će se svake akademske godine, a izbor tema i problemskih kompleksa formirat će se sukladno recentnim istraživačkim pravicima i trendovima u historiji ranonovovjekovlja. Za početak su predviđeni seminar iz historijske imagologije (*Kulturalno i konfesionalno Drugo u ranome novom vijeku*) te rodne historije (*Konstrukcija i percepcija roda u ranome novom vijeku*).

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj predmeta je upoznavanje temeljnih fenomena, procesa i koncepata ranonovovjekovne svjetske povijesti, te usvajanje kritičkih, analitičkih i interpretacijskih vještina nužnih za produbljeno razumijevanje i konceptualiziranje temeljnih fenomena povijesti ranomodernog doba. Osobit će naglasak biti na razvijanju šire i slojevitije perspektivizacije koja omogućuje prepoznavanje i interpretativno raščlanjivanje kompleksnih i dinamičnih političkih, ekonomskih i kulturnih promjena i kontinuiteta, međuovisnosti i konflikata koji obilježavaju europsku i svjetsku povijest ranoga novog vijeka.

Cilj seminarskoga rada jest razvijanje sposobnosti i vještina prikupljanja, selektiranja analize i sintetiziranja činjenica i koncepata, njihovo razumijevanje i evaluacija, konceptualizacija problema, te konačno njihova adekvatna usmena i pismena prezentacija. Velika će se pozornost također posvetiti umijeću problemske analize i interpretacije povijesnih izvora iz perspektive različitih teorijskih pravaca i paradigmi suvremene historijske znanosti.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

Predmet *Europska i svjetska povijest u ranome novom vijeku* sastoji se od predavanja i seminara. Od studenata se očekuje da redovito pohađaju predavanja i aktivno sudjeluju u nastavi, a kraju semestra predviđen je pismeni ispit.

Seminarska nastava iz predmeta *Europska i svjetska povijest ranoga novog vijeka* izvodit će se u formi kraćih uvodnih predavanja, grupnih diskusija i individualnih prezentacija. Osnova za evaluaciju individualnog studentskog doprinosa na seminaru bit će individualni i grupni rad te aktivnost na satu, što će jednopredmetnim studentima utjecati na zaključnu ocjenu iz predmeta *Europska i svjetska povijest ranoga novog vijeka* u omjeru od 50% .

Način polaganja ispita:

Predviđen je pismeni ispit koji će se sastojati od dva dijela: testa znanja i problemskog eseja.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Nastavnik će tijekom semestra kontinuirano pratiti i vrednovati svaki tip pojedinačnog studentskog doprinosa. Uspješnost nastavnikove izvedbe provjeravat će se anonimnom studentskom anketom na kraju semestra.

ECTS bodovi i obrazloženje: 5 bodova predavanje i 2 boda seminar. Pohađanje 30 sati nastave donosi 1 bod, izvršavanje nastavnih obveza na predavanjima (kratki eseji, diskusije) 2 boda, izvršavanje nastavnih obveza na seminaru (analiza i interpretacija izvora i literature, izrada bibliografija i specijalnih baza podataka) 2 boda, priprema ispita 2 boda.

Ispitna literatura:

The Times, Atlas svjetske povijesti. Zagreb, 1986., str. 144 - 205.

Povijest svijeta od početaka do danas. Zagreb, 1990., str. 422 - 553.

Braudel, Fernand. *Civilizacije kroz povijest*, Zagreb, 1990., str. 37 - 107, 127 - 144, 171 - 191, 206 - 220, 249 – 259, 271 – 321, 361 - 406.

Dopunska literatura

Cameron, Euan (ur.). *Early Modern Europe. An Oxford History.* Oxford, 1991.

Chaunu, Pierre. *Civilizacija klasične Evrope.* Beograd, 1977.

Dragičević, Ivo. *Kina: od nebeskog carstva do današnjeg dana.* Zagreb, 2002.

Franzen, August. *Pregled povijesti crkve.* Zagreb, 1996.

Hitti, Philipp. *Istorija Arapa od najstarijih vremena do danas.* Sarajevo, 1988.

Matuz, Jozef. *Osmansko Carstvo.* Zagreb, 1992.

Oliver, Roland – Fage, J. D. *Kratka povijest Afrike.* Zagreb, 1985.

Rietbergen, Pieter. *Europe. A Cultural History.* London & New York, 1998.

Roberts, J. M. *Povijest Europe.* Zagreb, 2003., str. 239 - 343.

Totman, Conrad. *Povijest Japana.* Zagreb, 2003.

(iscrpniji popis na web stranici Odsjeka za povijest)

HRVATSKA POVIJEST RANOGA NOVOG VIJEKA

prof. dr. sc. Nenad Moačanin
dr. sc. Nataša Štefanec, viši asistent
mr. sc. Kornelija Jurin-Starčević, asistent
Marko Šarić, asistent

ECTS bodovi
 Jednopedmetni – 7
 Dvopedmetni – 6

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (treći); 60 sati

Status: obvezatni

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno

Uvjeti: položen ispit iz predmeta Hrvatska povijest srednjeg vijeka i upisan treći semestar

Sadržaj: Na samom početku studenti će se upoznati s pojmom hrvatskoga ranoga novovjekovlja te s periodizacijom i najvažnijim događajima hrvatske ranonovovjekovne povijesti, kako bi im se pružio osnovni događajni okvir nužan za daljnje usvajanje znanja. Potom će u središtu interesa predavanja biti analiza temeljnih struktura i procesa koji su na vojnopolitičkom, socioekonomskom, etnodemografskom i kulturnom području oblikovali hrvatsku povijest ranoga novoga vijeka. Prostorno-geografski okvir gradiva bit će zaokružen Banskom Hrvatskom, Vojnom krajinom, dijelovima hrvatskih zemalja pod osmanskim vlašću, mletačkom Dalmacijom, Dubrovnikom i Istrom. Uži problemski kompleksi i tematske cjeline koje će se razmatrati mogu se definirati slijedećim sadržajnim okvirom: političko-upravne podjele hrvatskih zemalja tijekom 16., 17. i 18. stoljeća, organizacija i funkcioniranje vojnokrajiških društava, napose Vojne krajine, migracijski tokovi i etničke promjene uzrokovane osmanskim osvajanjima, feudalne društvene strukture hrvatskih zemalja pod habsburškim, osmanskim i mletačkim suverenitetom (socijalni slojevi i staleži, promjene u strukturi plemstva, gospodarstvo i agrarni odnosi, porezni sustavi i feudalne obveze, dinamika socijalnih odnosa, posebice na relaciji vlast – podanici, seljačke bune i pojava refeudalizacije, konfesionalne zajednice i protureformacija, razvitak urbanih središta). Temama predavanja bit će i apsolutizam u hrvatskim zemljama, terezijanske i jozefinske reforme u 18. stoljeću te kulturni razvoj. U nastojanju da se nacionalna povijest sagledava u prostornoj i društvenoj cjelovitosti, tematski sklopovi razmatrat će se komparativno.

Oblici provođenja nastave: Poradi slojevitije percepcije kompleksne materije predavanja će imati obilježje preglednih izlaganja, s uravnoteženim naglaskom i na sinkronijskom i dijakronijskom pristupu. Izlaganja će biti oblikovana na način da ne isključuju interaktivnu komunikaciju između nastavnika i studenata. U sklopu predmeta izvodit će se seminarska nastava koja će se organizirati u manjim grupama. Seminarsku će nastavu izvoditi znanstveni novaci pod vodstvom predmetnog profesora. Program rada mijenjat će se svake akademske godine, a težište će biti na obradi i kritičkoj analizi ranonovovjekovnih izvora te na radu s referentnom literaturom. Svaki student će imati obvezu izraditi kraću power-point prezentaciju i napisati ozbiljniji seminarski rad. Za sada je predviđen seminar pod nazivom Vojnokrajiška društva na prostoru hrvatskih zemalja u ranom novom vijeku.

Opće i specifične kompetencije: Cilj je predmeta upoznati studente s temeljnim pojavama i procesima u ranonovovjekovnoj povijesti hrvatskih zemalja, odnosno osposobiti ih za produbljeno razumijevanje i cjelovitije vrednovanje spomenutog razdoblja. Poseban je naglasak stavljen na pružanje uvida u strukturalne posebnosti pojedinih dijelova hrvatskog društva, u svrhu razvijanja

kritičkog mišljenja. Cilj je seminarske nastave osposobiti studente za samostalan rad s izvornom građom i referentnom literaturom, kao i razviti umijeće konceptualiziranja, te adekvatne pismene i usmene prezentacije.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Nastavnik će kontinuirano pratiti i vrednovati rad svakog studenta, kako na predavanjima tako i na seminaru. Uspješnost izvedbe nastavnika provjeravat će se anonimnom anketom provedenom među studentima na kraju semestra.

ECTS-bodovi: Obrazloženje: Pohađanje 60 sati nastave 2 boda, seminarske aktivnosti 2 boda, čitanje literature i priprema ispita 3 boda.

Način polaganja ispita i provjere znanja: Od studenata se očekuje redovito pohađanje nastave, kao i aktivno sudjelovanje u radu seminara. Na kraju semestra predviđen je pismeni ispit, a završno vrednovanje će biti izvedeno na temelju ocjene iz pismenog ispita te aktivnosti na seminaru (kvaliteta izradbe seminarskog rada, sudjelovanje u diskusijama, izvršavanje tjednih zadataka i slično).

Popis ispitne literature:

Gross, Mirjana (ur.), Društveni razvoj u Hrvatskoj od 16. do početka 20. stoljeća. Zagreb, 1981., str. 15-173.

Historija naroda Jugoslavije II., Zagreb, 1959., str. 205-214, 215-290, 401-476, 622-657, 684-762, 998-1117, 1211-1251.

Močanin, Nenad, Turska Hrvatska. Hrvati pod vlašću Osmanskog Carstva do 1791. Preispitivanja. Zagreb, 1999.

Popis dopunske literature:

Adamček, Josip. Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. do kraja XVII. stoljeća. Zagreb, 1980.

Adamček, Josip. Bune i otpori. Zagreb, 1987.

Bracewell, Wendy. Senjski uskoci. Piratstvo, razbojništvo i sveti rat na Jadranu u 16. stoljeću. Zagreb, 1997.

Karaman, Igor. «Prilog velikoj buni križevačkih seljaka godine 1755.». Starine JAZU, knjiga 52, Zagreb, 1962, 273-298.

Pavličević, Dragutin (ur.). Vojna krajina. Povijesni pregled – historiografija – rasprave. Zagreb, 1984.

Roksandić, Drago – Štefanec, Nataša (eds.). Constructing Border Societies on the Triplex Confinium. Budapest, 2000.

Stulli, Bernard. Studije iz povijesti Dubrovnika. Zagreb, 2001.

Štefanec, Nataša. Heretik njegova veličanstva. Povijest o Jurju IV. Zrinskom i njegovu rodu, Zagreb, 2001.

Ostala dopunska literatura bit će objavljena na web stranici Odsjeka, odnosno predmetnog nastavnika.

EUROPSKE REGIJE I HRVATSKA POVIJEST RANOGA NOVOG VIJEKA

prof. dr. sc. Drago Roksandić, red. profesor
dr. sc. Nataša Štefanec, viši asistent
Hrvoje Petrić, asistent
Marko Šarić, asistent

ECTS bodovi

Jednopedmetni – 7 (predavanja i seminar) ili 5 (samo predavanja)

Dvopedmetni – 6 (predavanja i seminar) ili 3 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: obvezatni s optativnim izborom seminara

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno

Sadržaj: Razdoblje od 15. do 18. stoljeća u suvremenoj europskoj historiografiji periodizacijski je steklo status «ranoga novog vijeka». Umjesto tradicijski ustaljenog «reza» koncem 15. i početkom 16. stoljeća, istraživački i nastavno je konstituirana epoha koja je, s jedne strane, distinktivna i spram srednjeg vijeka i spram povijesti 19. i 20. stoljeća, a s druge strane, problemski i interpretacijski «otvorena» u oba smjera. Takva periodizacija je danas funkcionalna praktično u svim europskim nacionalnim historiografijama. Međutim, njezin je smisao različit od slučaja do slučaja. Ovaj kolegij propituje temeljnu problematiku hrvatskoga ranog novovjekovlja u regionalnim europskim kontekstima. Uvodni dio kolegija čini rasprava o pitanjima konceptualne naravi u europskom i hrvatskom kontekstu (policentrična struktura europskog novovjekovlja, regije europske povijesti ranoga novog vijeka, centar, poluperiferije i periferije u europskoj povijesti ranoga novog vijeka itd., uvijek uključujući i problematiku hrvatske povijesti u isto doba). Imajući na umu promjene u strukturama europskih regija ranoga novog vijeka - napose implikacije tih promjena u hrvatskom slučaju - problemski dio kolegija sadržava ekohistorijske, historijskodemografske, ekonomskihistorijske, socijalnohistorijske, historijskoantropološke, religijskohistorijske, pravno-povijesne, kulturnopovijesne, političkohistorijske i vojnopovijesne teme. Rasprava o ovim temama sadržava problematiku rada s izvorima i literaturom, kao i obavijesti o najvažnijim historiografskim kontroverzama, kada je u pitanju pojedina problematika. Rad u kolegiju završava s izlaganjem komparativnohistorijske perspektive u pristupu glavnim temama hrvatske povijesti u europskim regionalnim kontekstima ranoga novog vijeka te komparativnohistorijskih metoda. Studenti mogu optativno sudjelovati u radu seminara iz ovog predmeta. Rad u seminaru je usredotočen na selektivnu raspravu problema koji teorijski, pristupno i sa stajališta metoda izazivaju najveće kontroverze u pojedinim disciplinarnim tradicijama, odnosno, u suvremenoj historiografiji. Rasprava o svakome među njima temelji se na istovremenom korištenju objavljenih i/ili neobjavljenih izvora i literature. Tematika rada u seminaru se mijenja svake akademske godine, a za svaki seminar priprema se posebna seminarska čitanka.

Oblici provođenja nastave: Problemska predavanja s interaktivnom komunikacijom profesor-studenti, pisanje kratkih studentskih eseja i izradba kratkih power-point prezentacija; seminarski rad s neobjavljenim i/ili objavljenim izvorima (kritika izvora!), izradba problemskih bibliografija (uključujući izvore s interneta), uvježbavanje umijeća postavljanja istraživačkog pitanja i strukturiranja stručnog rada te izradba seminarskog rada.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj je razviti u studenata kritički smisao za razumijevanje i objašnjenje temeljnih procesa, struktura i fenomena hrvatske povijesti ranoga novog vijeka u njihovim distinktivnim europskim regionalnim kontekstima. Glede

pristupa i metoda, riječ je o inicijalnom kultiviranju znanja i vještina komparativnohistorijskog i interkulturalnog istraživanja problema hrvatske povijesti u složenim mrežama odnosa, transfera i poredbi u uvjetima imperijalnog «višegraničja» (Habsburška Monarhija, Mletačka Republika, Osmansko Carstvo). S komunikacijskog stajališta, cilj je uravnoteženo razvijati studentske vještine usmene i pisane komunikacije te korištenja računalnih mogućnosti.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kada je riječ o studentima koji u nastavi sudjeluju isključivo na problemskim predavanjima, pratit će se svi njihovi pojedinačni doprinosi nastavi (sudjelovanje u raspravama, pisanje kratkih studentskih eseja, izradba kratkih power-point prezentacija), s tim što će svaki pojedinačni doprinos biti ocjenjivan i uzimat će se u obzir pri donošenju konačne ocjene. Kada je riječ o studentima koji će sudjelovati i na problemskim predavanjima i na seminarima, pratit će se svi već navedeni doprinosi, kao i svi oni u seminarskoj nastavi (seminarski rad s neobjavljenim i/ili objavljenim izvorima (kritika izvora!), izradba problemskih bibliografija (uključujući izvore s interneta), uvježbavanje umijeća postavljanja istraživačkog pitanja i strukturiranja stručnog rada te izradba seminarskog rada). Kada je o nastavniku riječ, na kraju semestra optimalno bi bilo provoditi ankete i među studentima na predavanjima i među onima upisanim u seminar, dakako, prije završnog ispita.
ECTS-bodovi: 7 (predavanja + seminar) ili 5 (predavanja)

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Ispit, u formi testa znanja, provodit će se na kraju nastave te ocjenjivati, a završna ocjena će biti izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (ukupno 50%) i na temelju ocjene iz testa znanja (50%).

Obvezna literatura:

Diehl, Charles. Mletačka Republika. Zagreb, 2005. (u tisku); Hanák, Péter. Povijest Mađarske. Zagreb, 1995., str. 63-109; Matuz, Josef. Osmansko Carstvo. Zagreb, 1992., str. 37-129; Noël, Jean François. Sveto Rimsko Carstvo. Zagreb, 1998., str. 45-100; Procacci, Giuliano. Povijest Talijana. Zagreb, 1996., str. 65-181; Roksandić, Drago. Triplex Confinium ili o granicama i regijama hrvatske povijesti 1500-1800. Zagreb, 2003., str. 1-50.

Dopunska literatura:

Bracewell, Wendy. Senjski uskoci. Piratstvo, razbojništvo i sveti rat na Jadranu u šesnaestom stoljeću. Zagreb, 1997; Braudel, Fernand. Sredozemlje i sredozemni svijet u doba Filipa II. 1. svezak. Zagreb, 1997., str. 23-182, 202-232; Braudel, Fernand. Strukture svakidašnjice. Materijalna civilizacija, ekonomija i kapitalizam od XV. do XVIII. stoljeća, sv. 1. Zagreb, 1992., 415-472, 523-574; Braudel, Fernand. Vrijeme svijeta. Materijalna civilizacija, ekonomija i kapitalizam od XV. do XVIII. stoljeća, sv. 3. Zagreb, 1992., 129-155, 545-564; Crnogorci, u: Historija naroda Jugoslavije II. Zagreb, 1959., 159-174, 544-554, 763-774, 1252-1284; Ćirković, Sima. The Serbs. Blackwell, 2004, 111-175; Dukić, Davor. Sultanova djeca. Predodžbe Turaka u hrvatskoj književnosti ranog novovjekovlja. Zagreb, 2004; Džaja, Srećko. Konfesionalnost i nacionalnost Bosne i Hercegovine. Predemancipacijski period 1463-1804. Sarajevo, 1992; Inalcik, Halil. Osmansko Carstvo. Klasično doba 1300-1600. Zagreb, 2002; Karaman, Ljubo. «O djelovanju domaće sredine u umjetnosti hrvatskih krajeva», u: Odabrana djela. Split, 1986., str. 185-242; Močanin, Nenad. Turska Hrvatska. Hrvati pod vlašću Osmanskoga Carstva do 1791. Preispitivanja. Zagreb, 1999; Roksandić, Drago; Štefanec, Nataša (ur.). Constructing Border Societies on the Triplex Confinium. Budapest, 2000; Roksandić, Drago. Uvod u komparativnu historiju. Zagreb, 2004; Štih, Peter; Simoniti, Vasko. Slovenska povijest do prosvjetiteljstva. Zagreb, 2004; Szűcs, Jenő. «Oris triju povijesnih regija Europe», u: Bibó, István; Huszár; Szűcs, Jenő. Regije evropske povijesti. Zagreb, 1995., 141-228; Štefanec, Nataša. Heretik Njegova Veličanstva. Povijest o Jurju IV. Zrinskom i njegovu rodu. Zagreb, 2001; Zöllner, Erich; Schüssel. Povijest Austrije. Zagreb, 1997., 101-219.

POMOĆNE POVIJESNE ZNANOSTI II.

PREGLED OPĆIH POMOĆNIH POVIJESNIH DISCIPLINA

dr. sc. Mirjana Matijević Sokol, izv. prof.
Tomislav Galović, asistent

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 5

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestra (zimski)

Status: obvezatni sa seminarom

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno, ukupno 60 sati

Uvjeti: upisan III. semestar

Ispit: pismeni i usmeni

Opis predmeta:

Pomoćne povijesne znanosti II. čine kronologija, heraldika i sfragistika (sigilografija), povijesna metrologija, numizmatika, genealogija, historijska demografija, historijska geografija s kartografijom itd.

Kronologija. Osnovni dijelovi datuma. Načini datiranja. Svetkovine, ere, stilovi. Praktična upotreba kronoloških pomagala (uskršne tablice i dr.).

Heraldika. Definicija i osnovni pojmovi te povijesni pregled.

Sfragistika (sigilografija). Uvod s povijesnim pregledom. Osnovni pojmovi.

Povijesna metrologija. Osnovni pojmovi o mjerama i utezima.

Numizmatika. Povijeni pregled.

Genealogija. Uvod, osnovni pojmovi te povijesni pregled.

Historijska demografija.

Historijska geografija s kartografijom itd.

Cilj:

Uvođenje u niz ostalih vještina istraživačkog rada (kronologija, heraldika, sfragistika, povijesna metrologija, numizmatika, genealogija, historijska demografija, historijska geografija s kartografijom itd.) odnosno postizanje uvida u tehnička znanja i postupke osobito za rad na novovjekovnoj izvornoj građi u arhivima, knjižnicama i sl.

Obvezna literatura:

STIPIŠIĆ, Jakov, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi: latinska paleografija, opća diplomatika, kronologija, rječnik kratica*, izd. Školska knjiga, Zagreb ³1991. (ili izdanja: iz 1972. i ²1985.)

ZMAJIĆ, Bartol, *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*, izd. Golden marketing, Zagreb 1996.

ANTOLJAK, Stjepan, *Pomoćne istorijske nauke*, [Biblioteka časopisa «Naša prošlost» - knjiga III.], izd. Istorijski arhiv kraljevo, Kraljevo 1971.

Skripta (u pripremi)

Dopunska literatura:

BOJNIČIĆ, Ivan, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, (reprint), izd. Golden marketing, Zagreb 1995.

- GULIN, Ante, *Hrvatska crkvena srednjovjekovna sfragistika*, izd. Golden marketing, Zagreb 1998.
- HERKOV, Zlatko, *Naše stare mjere i utezi: uvod u teoriju povijesne metrologije i njezine praktična primjena pri proučavanju naše gospodarske povijesti*, izd. Školska knjiga, Zagreb 1973.
- MIMICA, Bože, *Numizmatika na povijesnom tlu Hrvatske (IV. st. pr. Krista - 1918.)*, izd. Vitagraf, Rijeka ²1994.
- STIPETIĆ Vladimir – VEKARIĆ, Nenad, *Povijesna demografija Hrvatske*, izd. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti - Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, Zagreb 2004.
- SLUKAN ALTIĆ, Mirela, *Povijesna kartografija: kartografski izvori u povijesnim znanostima*, izd. Meridijani, Samobor 2003.
- CAPPELLI, Adriano, *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo. Dal principio dell' Èra Cristiana ai giorni nostri. Tavole cronologico – sincrone e quadri sinottici per verificare le date storiche*, (seconda edizione interamente rifatta ed ampliata), [Manuali Hoepli], izd. Ulrico Hoepli, Milano 1930. (ristampa anastatica 1952.)
- GROTEFEND, Hermann, *Taschenbuch der Zeitrechnung des Deutschen Mittelalters und der Neuzeit*, izd. Hahnsche Buchhandlung, Hannover 1960., 1991.

EUROPSKA I SVJETSKA POVIJEST 19. STOLJEĆA (1789-1918)

dr. sc. Damir Agičić, izv. profesor

ECTS bodovi

Jednopredmetni – 7 (predavanja i seminar) ili 6 (samo predavanja)

Dvopredmetni – 6 (predavanja i seminar) ili 3 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (ljetni)

Status: obvezatna predavanja; izborni seminar

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno, ukupno 60 sati

Uvjeti: položen ispit iz predmeta *Europska i svjetska povijest ranoga novog vijeka* te upisan četvrti semestar

Ispit: pismeni

Sadržaj:

Predmet obuhvaća povijest tzv. "dugoga 19. stoljeća", tj. razdoblja od Francuske revolucije (1789) do Prvoga svjetskog rata (1914-1918). Težište rada je na europskoj povijesti s komparativnim interpretacijama povijesti drugih dijelova svijeta. Gradivo obuhvaća vrste izvora i pojedine izvore za europsku i svjetsku povijest 19. stoljeća, metode njihovog kritičkog vrednovanja, temeljne podatke o osobama koje su bitno utjecale na zbivanja u tom vremenu, kao i o događajima i procesima u europskoj i svjetskoj povijesti 19. stoljeća. Neke od osnovnih tema koje će biti obrađivane jesu: industrijska revolucija; modernizacijski procesi u Europi; Francuska revolucija i Napoleon; društvene ideologije i doktrine (liberalizam, konzervativizam i socijalizam); rani nacionalizam i nacionalni preporodi; revolucija 1848; imperijalizam i kolonijalizam; postanak novih europskih sila i počeci blokovske politike; europske krize i ratovi na prijelazu stoljeća; promjene u načinu života, odijevanju, stanovanju, prehrani, radu, odmoru, zabavi itd.

U predavanjima će se ukazati i na temeljne probleme te najvažnije događaje u razvoju drugih dijelova svijeta u 19. i na početku 20. stoljeća.

Oblici provođenja nastave:

Predavanja, pisanje kratkih studentskih radova (npr. prikaza knjiga) i izrada kratkih prezentacija na zadanu temu. Seminarski rad s neobjavljenim i/ili objavljenim izvorima, izrada problemskih bibliografija, uvježbavanje postavljanja istraživačkog pitanja i strukturiranja stručnog rada te izrada seminarskog rada.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj je objasniti studentima temelje suvremenog svijeta, tj. vrijeme postanka modernog industrijskog društva, razvoj nacionalnih ideja i političkih, gospodarskih, društvenih i kulturnih promjena u Europi i svijetu u 19. stoljeću. U predavanjima i osobito u seminaru radit će se na razvijanju kritičkog načina mišljenja studenata i razvoja njihove povijesne svijesti. Pozornost će biti usmjerena i na razvijanje vještina diskutiranja, govorenja i pisanja manjih studentskih radova; na seminaru će se razvijati sposobnost pisanja stručnih radova.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Pratit će se prisustvovanje studenata na nastavi, njihovo sudjelovanje u raspravama, priprema i izvršavanje seminarskih obveza te sve ostale aktivnosti na predmetu. Studenti će na kraju semestra moći u anonimnoj anketi ocijeniti rad nastavnika te iznijeti prijedloge za promjene i eventualna poboljšanja.

Način polaganja ispita i način provjere znanja:

Na kraju nastave provodit će se pismeni ispit znanja. Na konačnu ocjenu utjecat će i zalaganje studenata u nastavi, te – ukoliko pohađaju seminar – aktivnost i uspješnost u izvršavanju seminarskih obveza.

Obvezna literatura:

Povijest svijeta od početka do danas, Naprijed, Zagreb [1976], str. 533-615 / (2. izdanje, Zagreb 1990)

Roberts, J. M., *Povijest Europe*, AGM, Zagreb 2002., str. 345-525

Dopunska literatura:

Hobsbawm, E., *Doba revolucije*, Školska knjiga – Stvarnost, Zagreb 1987.

Hobsbawm, E., *Doba kapitala*, Školska knjiga – Stvarnost, Zagreb 1989

Agičić, D., *Podijeljena Poljska 1772.-1918.*, Srednja Europa, Zagreb 2004.

Carpentier, J. – Lebrun, F., *Povijest Francuske*, Barbat, Zagreb 1999.

Sellers, Ch. – May, H. – McMillen, N. R., *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, Barbat, Zagreb 1996.

- detaljniji popis dodatne literature, kao i literature za seminarske radove u konzultacijama s nastavnikom

HRVATSKA POVIJEST 19. STOLJEĆA (1790-1918)

dr. sc. Nikša Stančić, red. profesor
dr. sc. Iskra Iveljić, izv. profesor
dr. sc. Mario Strecha, docent
dr. sc. Zvezdana Sikirić-Assouline, viši asistent
Kristina Milković, asistent

ECTS bodovi

Jednopedmetni – 9

Dvopedmetni – 6 (predavanja i seminar) ili 3 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar, ljetni

Status: obvezatni

Uvjeti: upisan IV semestar, položeni ispiti iz Hrvatske povijesti srednjeg i ranog novog vijeka

Oblik nastave: 4 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno, ukupno 90 sati nastave

Ispit: pismeni

Sadržaj predmeta:

Kasnostaleško društvo u Banskoj Hrvatskoj – protomodernizacijski procesi između 1790. i 1835. godine. Nacionalni pokret u Banskoj Hrvatskoj 1835.-1848./49. Vojna krajina od kraja 18. stoljeća do 1848. Društveni razvoj Istre i Dalmacije u prvoj polovici 19. stoljeća. Pokret 1848. u hrvatskim zemljama. Fragmentarna modernizacija za neoapsolutizma. Razvoj modernog građanskog društva u Banskoj Hrvatskoj u šezdesetim i sedamdesetim godinama 19. stoljeća. Hrvatski i srpski nacionalni pokret u Dalmaciji. Autonomaštvo. Društveni razvoj u Istri do početka preporoda. Hrvatski i slovenski nacionalni pokret u Istri. Vojna krajina 1848.-1881. Osnovni problemi povijesti hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini 1878.-1918. Banska Hrvatska u vrijeme Khuenovog režima. Banska Hrvatska, Dalmacija i Istra u razdoblju krize dualizma (1895.-1906.) Hrvatske zemlje uoči Prvog svjetskog rata. Hrvatske zemlje tijekom Prvog svjetskog rata.

Cilj:

Cilj predmeta je studentice i studente upoznati s temeljnim procesima hrvatske povijesti 19. stoljeća – modernizaciji i nacionalnoj integraciji u komparativnoj perspektivi, kako regionalnoj (kontekst srednje i jugoistočne Europe), tako i globalnoj (europska i svjetska povijest). Budući da navedeni složeni procesi donose korjenite promjene na svim područjima društvenog života, nastava iz ovog predmeta pružit će uvid u sva relevantna društvena zbivanja u hrvatskim zemljama u 19. stoljeću, te će obuhvatiti ne samo političku, nego i gospodarsku, socijalnu, kulturnu, prosvjetnu povijest. Polaznici seminara poticat će se na samostalno istraživanje i evaluaciju izvora i literature (svaki polaznik morat će samostalno obraditi i prezentirati barem jedan izvor za hrvatsku povijest) kako bi razvijali kritičko mišljenje i mogli oblikovati vlastiti stav o bitnim pitanjima obuhvaćenim predmetom.

Obvezatna literatura:

Jaroslav Šidak et al., Hrvatski narodni preporod. Ilirski pokret, Zagreb, 1988.

Nikša Stančić: Hrvatska nacija i nacionalizam u 19. i 20. stoljeću, Zagreb, 2002., str. 71-211.

J. Šidak-D. Šepić-I. Karaman-M. Gross, Povijest hrvatskog naroda 1860-1914, Zagreb, 1968.

Dopunska literatura:

Mirjana Gross, ur., Društveni razvoj u Hrvatskoj od 16. do početka 20. stoljeća, Zagreb, 1981., str. 231-416.

Mirjana Gross-Agneza Szabo, Prema hrvatskom građanskom društvu, Zagreb, 1992.

Igor Karaman, Hrvatska na pragu modernizacije, Zagreb, 2000.

Josip Vrandečić, Dalmatinski autonomistički pokret u 19. stoljeću, Zagreb, 2002.

EUROPSKE REGIJE I HRVATSKA POVIJEST 19. STOLJEĆA (1790.-1918.)

prof. dr. Petar Korunić, redovni profesor
Vjeran Kursar, asistent

ECTS bodovi

Jednopredmetni – 7 (predavanja i seminar) ili 6 (samo predavanja)

Dvopredmetni – 6 (predavanja i seminar) ili 3 (samo predavanja)

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar

Status: obvezatni predmet

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno

Sadržaj predmeta:

Gradivo obuhvaća razdoblje od 1790. do 1918. godine. Komparativnim se pristupom studiraju društveni, politički i gospodarski procesi u tim regijama na čitavom tom širem prostoru. Težište je na povijesti društva, kultura, ideologija, eko-historije itd.

Osnovne teme: Osnovni pojmovi. Metodološke odrednice. Kriička historiografija.

Industrijska revolucija i industrijalizacija. Razvoj industrijsko-kapitalističke privrede. Buržoaske revolucije. Građansko društvo: porijeklo, struktura i razvoj. Izgradnja i razvoj modernih nacija i nacija-država. Ideologije i doktrine: liberalne, demokratske, socijal-demokratske, konzervativne, klerikalne itd. Ideologije slavenske solidarnosti. Moderno školstvo. Modernizacijske osnove i procesi transformacije tradicionalnog društva.

Habsburška monarhija: višekulturna i višenacionalna država. Nasljeđe prosvijećenog apsolutizma. Napoleonska ekspanzija. Ilirske provincije. Narodni preporodi. Revolucija 1848-49. godine. Rušenje feudalnog sustava. Austroslavizam. Neoapsolutizam. Ustavno razdoblje i izgradnja novog političkog sustava. Austro-Ugarska monarhija. Nacionalni pokreti: pojava, struktura, organizacija i razvoj. Novi nacionalni programi i mogućnost njihova ostvarenja. Izgradnja nacionalnih vrijednosti: kulturnih, privrednih, političkih, državnih, školskih, institucionalnih. Državni i politički sustavi u Monarhiji: centralizam, dualizam, federalizam, trijalizam. Prvi svjetski rat i slom Habsburške monarhije.

Kriza Osmanskog carstva. Odumiranje timarsko-spahijskog sustava. Bune, ustanci i ratovi. Istočno pitanje. Internacionalizacija balkanske problematike. Raspad Osmanske države i stvaranje nacionalnih država na Balkanu: Grčke, Srbije, Bugarske, Rumunjske, Crne Gore. Sukobi među balkanskim narodima. Srpske ekspanzionističke koncepcije. Krize na prijelazu stoljeća. Međusobni sukobi: prvi i drugi balkanski rat.

Austrougarska okupacija Bosne i Hercegovine. Položaj Hrvata u BiH. Aneksija BiH. Aneksiona kriza. Uoči prvog svjetskog rata. Prvi svjetski rat, njegov tok i posljedice. Raspad Habsburške monarhije, te procesi i uvjeti nastanka jugoslavenske države.

Međusobne komunikacije, veze i odnosi naroda, nacija, kultura, civilizacija, tehnologija, rada, proizvodnje, ideologija, doktrina, političkih sustava itd. u toj široj regiji.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj je kod studenata razviti kritički smisao za razumijevanje temeljnih procesa, struktura i fenomena povijesti 19. stoljeća, te europskih regija i okruženja hrvatskog naroda. Tijekom studiranja ovog predmeta i područja studenti stječu opća znanja o povijesti tzv. "dugoga" 19. stoljeća (od 1790. do 1918. godine) i postupne izgradnje novog/modernog društva, moderne nacije i nacije-države, a napose o vezama i odnosima hrvatskog naroda s drugim narodima, nacijama, kulturama, društvima i ideologijama u toj široj regiji.

Oblici provođenja nastave:

Nastava će se odvijati u obliku predavanja, seminara, praktikuma, čitanja i tumačenja izvorne građe i literature, seminarskih radnji, referata, individualne nastave itd.

Provjera zalaganja i znanja studenata pratit će se tijekom čitavog semestra.

Nastava je jednosemestralna. Na kraju semestra student polaže ispit.

Način polaganja ispita i način provjere znanja:

Ispit, u formi testa znanja, provodit će se na kraju nastave te ocjenjivati, a završna ocjena može biti izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (ukupno 50%) i na temelju ocjene iz testa znanja (50%).

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Studenti koji aktivno sudjeluju u nastavi (na predavanju i/ili u seminaru) pratit će se njihovi pojedinačni doprinosi nastavi (sudjelovanje u raspravi, pisanje eseja, referata itd.) i uzet će se u obzir pri donošenju konačne ocjene.

Kada je riječ o nastavniku i o sugestijama za razvijanje što kvalitetnijeg rada na ovom predmetu, moglo bi se na kraju semestra među studentima provesti ankete o temama i sadržaju kolegija, te o načinu rada u seminaru i na predavanjima.

Obvezatna literatura:

A. J. Taylor, *Habsburška monarhija 1809-1918 godine*, Zagreb 1990.

E. Zöllner, *Povijest Austrije*, Zagreb 1997., str. 220-291

P. Wandycz, *Cijena slobode: Povijest Srednjoistočne Europe*, Zagreb 2004., 167-247

S. K. Pavlović, *Istorija Balkana*, Beograd 2001., str. 5-335

P. Korunić, *Europske regije i hrvatska povijest 19. stoljeća*, priručnik (u pripremi)

Dopunska literatura:

H. Haselstener, *Ogledi o modernizaciji u Srednjoj Europi*, Zagreb 1997.

J. Matuz, *Osmansko carstvo*, Zagreb 1992. (sve o Balkanu)

G. Procacci, *Povijest Talijana*, Zagreb 1996., str.163-282

I. Banac, *Nacionalno pitanje u Jugoslaviji*, Zagreb 1988., str. 5-215

Ch. Jelavich, *Južnoslavenski nacionalizmi*, Zagreb 1992.

P. Korunić, *Jugoslavizam i federalizam u hrvatskom nacion. preporodu*, Zagreb 1989.

Način polaganja ispita:

Ispit će se polagati pismeno i usmeno.

EUROPSKA I SVJETSKA POVIJEST 1918-1945.

dr. sc. Božena Vranješ-Šoljan, red. prof.
Ida Ograjšek Gorenjak, asistent

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 8
Dvopedmetni – 6

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: obvezatni

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno, ukupno 60 sati

Uvjeti: položeni ispiti iz predmeta *Europska i svjetska povijesti 19. stoljeća*, *Hrvatska povijest 19. stoljeća* i *Europske regije i hrvatska povijest 19. stoljeća* te upisan peti semestar

Ispit: pismeni

Sadržaj:

Svjetski poredak nakon 1918. Francuska kao europska okosnica versailleskog poretka. Teritorijalni i manjinski problemi u Europi. Socijalnih nemiri. Ruski boljševizam. Načela opće i regionalne sigurnosti. Liga naroda. Mala Antanta. Politički modeli u Zapadnoj, Srednjoj i Jugoistočnoj Europi. Agrarni pokreti. Pseudoparlamentarizam u Srednjoistočnoj Europi. Talijanski fašizam. Gospodarska depresija. Američki New Deal. Stvaranje Commonwealtha. Nacizam i japanski militarizam. Građanski rat u Španjolskoj. Interamerički odnosi. Demografski trendovi. Kultura, znanost i obrazovanje. Politički, vojni, gospodarski i socijalni aspekti Drugog svjetskog rata.

Rad u seminaru uključuje analizu i prezentaciju različite povijesne građe (izvorna, objavljena, političke biografije, novinstvo).

Cilj:

Unutar sadržaja ovoga predmeta studenti će se upoznati s društveno-političkim zbivanjima i procesima u europskoj i svjetskoj povijesti u međuratnom razdoblju i za vrijeme Drugog svjetskog rata. Posebna će se pažnja posvetiti raspravljanju i tumačenju povijesno-političkih koncepata i pojmova koji su bitni za razumijevanje promjena koje je uzrokovao Prvi svjetski rat. Pojedini povijesni fenomeni toga razdoblja objasnit će se regionalnim i globalnim pristupom. Studenti će se osposobiti za samostalno služenje izvorima i literaturom. To će im pomoći u produbljivanju i dopunjavanju stečenog znanja, a osobito u razvijanju sposobnosti kritičkog mišljenja, odgovornom prihvaćanju stvarnosti (povijesne i suvremene) te stjecanju opće kulture primjerene visokom obrazovanju.

Način praćenja uspješnosti nastave:

Sudjelovanje u raspravama, pisanje eseja, prezentiranje obrađenih tema, individualno i grupno konzultiranje tijekom semestra, korištenje resursa izvan zgrade Fakulteta (primjerice, rad u knjižnicama, arhivima), redovito pohađanje nastave. Uz to, obaviti će se završna evaluacija nastave s obzirom na uspješnost rada nastavnika.

Obvezatna literatura

Povijest svijeta od početka do danas. «Naprijed», Zagreb, 1990., str. 600-697.

Jacques Le Rider, Mitteleuropa. «Barbat», Zagreb, 1998.

Piotr S. Wandycz, Cijena slobode. «Srednja Europa», Zagreb, 2004., str. 241-292.

Dopunska literatura:

Kronologija: Hrvatska – Europa – Svijet. «Novi liber», Zagreb, 1996.

A.J.P. Taylor, Uzroci Drugog svjetskog rata. «Znanje», Zagreb, 1994.

Američka povijest – kratki prikaz (urednik Howard Cincotta) USIA, str. 244-275.

HRVATSKA POVIJEST OD 1918. DO 1945.

dr. sc. Ivo Goldstein, redoviti profesor
Goran Hutinec, asistent

ECTS bodovi
Jednopredmetni – 8
Dvopredmetni – 6

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: obvezatni

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno, ukupno 60 sati

Osnovni sadržaj predmeta:

U središtu su proučavanja temeljni problemi položaja i razvitka Hrvatske i hrvatskog naroda od sloma Austro-Ugarske i stvaranja prve jugoslavenske države 1918. do propasti Kraljevine Jugoslavije 1941., zatim Drugi svjetski rat (1941.-1945.), stvaranje NDH i antifašistički pokret. Težište je na međuodnosu unutarnjih i međunarodnih okolnosti koje su presudno utjecaje na razvoj hrvatskog društva u višenacionalnoj državnoj zajednici, s posebnim obzirom na politički, društveni i kulturni razvoj.

Osnovne teme:

Hrvatska u prvoj jugoslavenskoj državi:

Nastanak i organizacija prve jugoslavenske države, centralizam i unitarizam te gubljenje državnopravnog identiteta, suprotstavljenost različitih gledišta u rješavanju nacionalnog pitanja i državnog uređenja, političke stranke i njihovi programi. Temeljni problemi gospodarskog i društvenog razvitka Hrvatske, teritorijalna rasprostranjenost hrvatskog naroda (Hrvatska i druga područja jugoslavenske države), veze s hrvatskim iseljeništvom, seljačko pitanje u međuratnoj Hrvatskoj, razvitak urbanih središta i kulturni razvoj hrvatskog naroda, položaj i djelovanje Crkve (katoličke, pravoslavne). Utjecaj međunarodnih čimbenika na položaj hrvatskog naroda i Hrvatske te aktivnosti istaknutih pojedinaca (Trumbić, Radić). Političko organiziranje Srba u Hrvatskoj, položaj nacionalnih manjina (talijanska, njemačka, češka, židovska).

Drugi svjetski rat:

Slom prve jugoslavenske države, utjecaj međunarodnih faktora (Njemačka, Italija) na stvaranje Nezavisne Države Hrvatske, organizacija i funkcioniranje NDH, stvaranje sustava terora. Analiza uloge i djelovanja antifašističkog pokreta, materijalne i demografske posljedice rata, stvaranje druge Jugoslavije na novim državnim, nacionalnim i društvenim osnovama, položaj Hrvatske i hrvatskog naroda u njoj.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

Nastava se ostvaruje na predavanjima i u seminarima. Seminarski rad predviđa aktivno sudjelovanje studenata radom na raznim tipovima izvornog gradiva i literature. Prije svega studenti izrađuju manje pisane radove i vrše usmene interpretativne intervencije, Seminarski rad korespondira sa predavanjima i omogućuje aktivno sudjelovanje studenata te uvid u njihovo savladavanje predviđenog programa.

Način polaganja ispita: ispit se polaže pisano i usmeno

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

Prate se rezultati ispita za svaku generacijsku grupu. Anketiraju se polaznici o obimu realizacije programa, načinima realizacije, mogućnostima polaznika da utječu na realizaciju.

Odabrana literatura:

Lj. Boban, Hrvatske granice 1918.-1992., Zagreb, 1993.

I. Goldstein, Hrvatska povijest, Zagreb, 2003., str. 227-446.

H. Matković, Povijest Jugoslavije (1918.-1991.). Hrvatski pogled, Zagreb, 1998.

(ili D. Bilandžić, Hrvatska moderna povijest, Zagreb, 1999.)

Dodatna literatura:

Lj. Boban, Maček i politika HSS, knj. I-II., Zagreb, 1974.

D. Bilandžić, Hrvatska moderna povijest, Zagreb, 1999

POVIJEST HISTORIOGRAFIJE

dr. sc. Mario Strecha, docent

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 4
Dvopedmetni – 3

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status: obavezni

Oblik nastave: 30 sati predavanja

Ispit: provjera znanja u formi testa jedanput u semestru; pismeni i usmeni ispit.

Sadržaj predmeta: Povijest i historija. Društvena uloga historije kao znanstvene discipline. Vrste izvora, kritika izvora, temeljne pomoćne povijesne znanosti. Predmet istraživanja. Antička historiografija. Srednjovjekovna historiografija. Historiografija u razdoblju humanizma. Historiografija u razdoblju reformacije i protureformacije. Razvoj erudicije. Historiografija u razdoblju prosvjetiteljstva. Nastanak historije kao moderne znanosti. Njemačka historiografija u 19. stoljeću. Francuska historiografija u 19. stoljeću. Hrvatska historiografija u 19. stoljeću. Razvoj historiografije u Velikoj Britaniji i u Sjedinjenim Američkim Državama u 19. stoljeću. Historiografija u Europi i u Sjedinjenim Američkim Državama na kraju 19. i na početku 20. stoljeća. Historiografija u Europi i u Sjedinjenim Američkim Državama u razdoblju između dva svjetska rata. Suvremena europska i američka historiografija. Suvremena hrvatska historiografija. Suvremene historiografske metode.

Cilj predmeta: Predmet «Povijest historiografije» ima zadaću pružiti studentima osnovne obavijesti o razvoju europske, odnosno svjetske historiografije, što uključuje i temeljne obavijesti o razvoju hrvatske historiografije. Osim toga, zadaća je predmeta upoznati studente s teoretskim postavkama, tehnikama, odnosno s metodama koje su se primjenjivale i koje se primjenjuju u historiografskoj praksi.

Način praćenja uspješnosti nastave: Usmena komunikacija sa studentima, rezultati na testu, rezultati na ispitu.

Obvezatna literatura: M. Gross, *Suvremena historiografija. Korijeni, postignuća, traganja*, Zagreb, 1996. (poglavlja koja se odnose na sadržaj predmeta).

Dopunska literatura: E.H. Carr, *Što je povijest?*, Zagreb, 2004.

EUROPSKA I SVJETSKA POVIJEST NAKON 1945. GODINE

dr. sc. Tvrtko Jakovina, docent
 Hrvoje Klasić, asistent

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 8
Dvopedmetni – 6

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (ljetni)

Status: obvezatni

Oblik nastave: 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno, ukupno 60 sati

Uvjeti: položeni ispiti iz *Europske i svjetske povijesti 1918-1945.*

Ispit: pismeni

Sadržaj:

Naglasak pregleda povijesti Hladnog rata bit će na periodizaciji razdoblja uz objašnjavanje događaja koji su vodili početku sukoba dviju supersila, vrhuncu napetosti tijekom Kubanske raketne krize 1962., vremenu detanta, drugog Hladnog rata i njegovog iznenadnog završetka. Kako je druga polovica 20. stoljeća vrijeme potpune globalizacije svijeta, podjednak će se naglasak dati zbivanjima u Aziji i Africi (dekolonizacija, lokalni ratovi, Kina i Indija), Europi (Berlinske krize, zemlje realnog socijalizma, europske integracije), sukobima na Bliskom istoku, Latinskoj Americi i, prije svega, odnosima dviju super-sila, SAD-a i SSSR-a. Kako je Hladni rat više no ijedan raniji sukob imao odraz i na kulturnom, sportskom, ideološkom planu, predavanje će ukazati i na te fenomene.

Rad u seminaru bit će na izvorima: dokumentima, fotografijama, zvučnim i video zapisima.

Cilj:

Cilj nastave jest razvijanje vještina potrebnih za snalaženje u suvremenom društvu vježbanjem kritičkog mišljenja, suprotstavljanjem različitih pogleda na prošlost, demistifikacijom ukorijenjenih zabluda i, prije svega, dobivanjem osnovnih znanja o svijetu u kojem živimo. Iako je naglasak na vremenu Hladnog rata, u završnim razmatranjima doći će se do današnjeg doba, vremena Drugog zaljevskog rata i rata protiv globalnog terorizma.

Obvezatna literatura:

David S. Painter, Hladni rat, Povijest međunarodnih odnosa, Srednja Europa, Zagreb 2002.

Peter Calvocoressi, Svjetska politika nakon 1945., Nakladni zavod Globus, Zagreb 2003. (izabrani dijelovi).

Henry Kissinger, Diplomacija, Golden marketing, Zagreb 1999. (izabrani dijelovi).

Dopunska literatura:

The Times, Atlas svjetske povijesti, Zagreb 1986.

Erik Hobsbaum, Doba extrema, Istorija kratkog dvadesetog veka 1914-1991, Dereta, Beograd 2002.

Holzer, Jerzy, Komunizam u Europi, Povijest pokreta i sustav vlasti, Srednja Europa, Zagreb 2002.

Anthony Best, Jussi M. Hanhimaki, Joseph A. Maiolo, Kirsten E. Schulze, International History of the Twentieth Century, Routledge, London 2004. Ili John W. Young, John Kent, International Relations since 1945, A Global History, Oxford University Press 2004.

HRVATSKA POVIJEST NAKON 1945. GODINE

dr. sc. Marijan Maticka, red. prof.
mr. sc. Ivica Šute, asistent

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 8
Dvopedmetni – 6

Osnovni sadržaj predmeta:

Nastava hrvatske povijesti nakon 1945. temelji se na historiografskim istraživanjima te obavijestima koje pribavljaju ostale humanističke i društvene znanosti. U osnovi prati razvoj hrvatskog naroda i hrvatskog društva u političkim, gospodarskim, kulturnim i drugim okolnostima socijalističke jugoslavenske države te okolnosti stvaranja i povijest samostalne, međunarodno priznate Republike Hrvatske. Usmjeren je posebice i na nastojanja oko uključenja Hrvatske u integracijske procese u svim domenama političkog i opće društvenog života.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija:

Cilj nastave je stjecanje osnovnih obavijesti i na znanstvenim metodama utvrđenih znanja u suvremenim prilikama hrvatskog društva, povezivanje različitih aspekata društvenog života suvremenog doba i mogućnost valoriziranja suvremenih društvenih gibanja.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja:

Nastava se ostvaruje na predavanjima i u seminarima. Seminarski rad predviđa aktivno sudjelovanje studenata radom na raznim tipovima izvornog gradiva i literature. Prije svega studenti izrađuju manje pisane radove i vrše usmene interpretativne intervencije, Seminarski rad korespondira sa predavanjima i omogućuje aktivno sudjelovanje studenata te uvid u njihovo savladavanje predviđenog programa.

Popis literature potrebne za studij i polaganje ispita:

Ivo Goldstein, Hrvatska povijest, Zagreb 2003., 313-446.
Hrvoje Matković, Povijest Jugoslavije (1918.-1991.), Zagreb, 1990.
Anđelko Milardović, Dokumenti o državnosti Republike Hrvatske, Zagreb, 1992.

Način polaganja ispita: ispit se polaže pisano i usmenoNačin praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe:

Prate se rezultati ispita za svaku generacijsku grupu. Anketiraju se polaznici o obimu realizacije programa, načinima realizacije, mogućnostima polaznika da utječu na realizaciju.

SUVREMENA HISTORIOGRAFIJA - TEORIJE I METODE

dr. sc. Mario Strecha, docent
dr. sc. Zrinka Blažević, asistent

ECTS bodovi
Jednopedmetni – 4
Dvopedmetni – 3

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status: obvezatni

Oblik nastave: 2 sata predavanja tjedno

Uvjeti: položen ispit iz predmeta *Povijest historiografije*

Ispit: pismeni

Sadržaj: Budući da suvremenu historijsku znanost odlikuje pluralnost različitih i često međusobno isključivih teorijskih pravaca i paradigmi, u sklopu predmeta *Suvremena historiografija* pružit će se sustavni pregled onih najutjecajnijih i najproduktivnijih i u teorijskom i u istraživačkom pogledu. Nakon upoznavanja francuske škole Anala, marksističke historiografije, kvantitativne historije i historijske sociologije kao glavnih formativnih pravaca historijske znanosti do kraja 80-ih godina 20. stoljeća, prikazat će se i osnovne teorijsko-metodološke odrednice i istraživačka usmjerenja intelektualne i kulturne historije, psihohistorije, historijske antropologije, oralne historije, komparativne historije i ekohistorije. Naposljetku će se razmotriti epistemološki i interpretacijski izazovi koje su pred historijsku znanost postavile historija žena i rodna historija te postkolonijalne, poststrukturalističke i postmodernističke paradigme.

Oblici provođenja nastave i način provjere znanja: Predviđen je kombinirani tip nastave u obliku kraćih uvodnih predavanja, grupnih diskusija i individualnih prezentacija. Od studenata se očekuje redovito pohađanje predavanja i aktivno sudjelovanje u svim oblicima nastavnih aktivnosti. Osnova za evaluaciju pojedinačnog studentskog doprinosa bit će individualni i grupni rad te aktivnost na satu, što će utjecati na zaključnu ocjenu u omjeru od 50 posto. Na kraju semestra predviđen je pismeni ispit u formi problemskog eseja, rezultati kojega će utjecati na zaključnu ocjenu u omjeru od 50 posto.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj predmeta je upoznavanje s glavnim teorijskim postavkama, metodološkim načelima i istraživačkim orijentacijama raznorodnih područja, polja i pravaca suvremene historijske znanosti. Naglasak će biti na upoznavanju njihovog kategorijalnog aparata, njihovoj komparativnoj analizi i interpretaciji te kritičkoj evaluaciji. Na taj će se način studenti sučeliti s osnovnim epistemološkim pretpostavkama, problemima i kontroverzama suvremene historiografije, a takav će pristup pridonijeti i razvijanju umijeća teorijsko-metodološke impostacije, konceptualizacije i refleksije vlastite istraživačke i analitičko-intepretativne prakse.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Kvaliteta i uspješnost izvedbe ovoga predmeta pratit će se anketom koju će na kraju svakog nastavnoga ciklusa ispunjavati studenti, odnosno sukladno ostalim modelima verifikacije i evaluacije propisanima Statutom fakulteta.

Ispitna literatura

Gross, Mirjana. *Suvremena historiografija*. Zagreb, 1996., 237-416.

Dopunska literatura

Burke, Peter (ur.). *New Perspectives on Historical Writing*, Pennsylvania, 2001.

Carr, Edward Hallet. *Što je povijest?* Zagreb, 2004.

- Cornelißen, Christoph (ur). *Geschichtswissenschaften. Eine Einführung*. Frankfurt am Main, 2000.
- Fay, Brian - Pomper, Philip - Vann, Richard T. (ur). *History and Theory. Contemporary Readings*. Oxford, 1998.
- Green, Anna – Troup, Kathleen. *The Houses of History*. Manchester, 1999.
- Hunt, Lynn. *Nova kulturna historija*, Zagreb, 2001.
- Janeković – Römer, Zdenka. “Povijesna spoznaja i metodologija povijesti u postmoderni”. *Radovi* 32/33 (2001.), 203-220.
- Jenkins, Keith (ur.). *The Post-Modern History Reader*. London & New York, 1997.

**IZBORNI PREDMETI / KOLEGIJI NA STUDIJU POVIJESTI
PREDDIPLOMSKI I DIPLOMSKI STUDIJ**

OPĆI PREDMETI / KOLEGIJI

MR. SC. MLADEN TOMORAD

Primjena informacijskih tehnologija u povijesnim znanostima

ECTS bodovi: 2

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: izborni

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat vježbi na tjedan; P+V=30 sati (1+1 - 1x2^h)

Uvjeti: nema

Ispiti: pismeni radovi

Sadržaj:

Predmet je jednosemestralni (30 sati) rad sa studentima povijesnih znanosti.

Sastoji se od predavanja i vježbi. Jedna radna grupa sastoji se od najviše 25 studenata koliko ih može stati u računalnu učionicu (A-202).

U sklopu predmeta studenti će se praktično upoznati s osnovnim primjenama informacijskih tehnologija u povijesnim znanostima. Težište rada je računalna obrada teksta, izrada tabličnih izračuna, baza podataka, rad sa slikovnim i audio-vizualnim izvorima i Internetom. Posebna pažnja posvetit će se izradi raznih znanstvenih radova (bilješka, prikaza, recenzija, članaka, seminarskih i diplomskih radnji) i znanstvenog aparata uz pomoć računala (bilješke, bibliografije, izvori ...). Na kraju svake nastavne cjeline pismeno će se provjeravati stečena znanja uz uporabu računala.

Ciljevi:

Predmet je osmišljen na način da studente upozna s primjenom informacijskih znanosti i tehnologija u njihovom budućem radu u raznim strukama povijesnih znanosti, medijima i školama.

Danas poznavanje rada s računalom omogućuje uporabu raznih analitičkih metoda čime se znatno olakšava rad i istraživanja u povijesnim znanostima.

Studenti po apsolviranju predmeta stječu slijedeća znanja i vještine: obučenosť za pisanjem raznih oblika znanstvenih radova; spoznaje o različitim sistemima pisanja bilješki; osnovna znanja potrebna za računalnu obradu teksta i tablične izračune neophodne za različita buduća zanimanja; rad i primjenu digitalnih slikovnih i audio-vizualnih izvora; rad s povijesnim izvorima na Internetu; znanja o primjeni informacijskih tehnologija u nastavi povijesti.

Teme:

- znanstveni radovi na računalu (bilješke, prikazi, recenzije, članci, knjige, diplomski radovi)
- prezentacije povijesnih sadržaja uz pomoć PowerPointa
- pisanje bilješki (razni sistemi)
- načini izrade popisa literature i izvora (razni načini)
- uporaba Interneta u istraživačkom radu: kako otkriti i upotrijebiti primarne i sekundarne izvore?
- povijesne baze podataka
- izrada web stranica s povijesnim sadržajima
- primjena računalnih tehnika u nastavi (razni primjeri)
- kvantitativne metode uz pomoć računala
- digitalna fotografija - slikovni izvori

- o multimedija - audio-vizualni izvori

IDA OGRAJŠEK GORENJAK

Uvod u povijest žena

ECTS-bodovi: 2 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (zimski)

Status: izborni

Uvjeti: dobro poznavanje engleskog jezika

Oblik nastave: 2 sata predavanja

Sadržaj:

Razvoj povijesti žena i roda kao zasebne historiografske grane. Glavni predstavnici/e, temeljni pojmovi i metode istraživanja povijesti žena (roda). Rod i seksualnost. Separatne sfere. Rod i religija. Rod i politika. Rod i rad. Rod i kultura. Zastupljenost povijesti žena u hrvatskoj historiografiji. Počeci ženskog pokreta i feminizma-prvi pokušaji pisanja o povijesti žena u Hrvatskoj. Neofeminizam i pojava suvremenih povjesničarki povijesti žena: Lydia Sklevicky. Temeljni problemi povijesti žena u Hrvatskoj: pravni položaj, društveni položaj, obrazovanje, žene u glavnim političkim pokretima, zaposlene žene, žene i rat, žene i ideologija. Primjena istraživanja povijesti žena (roda) u nastavi povijesti.

Cilj:

Cilj ovog predmeta je upoznavanje studenata/ica s osnovnim pojmovima, problemima i metodama istraživanja povijesti žena te otvaranje pitanja vezanih uz specifičnosti položaja i uloge žena u društvenim, političkim, ekonomskim i kulturnim aspektima nacionalne povijesti. Nastava će se temeljiti na grupnom i individualnom radu na reprezentativnim tekstovima pri čemu će se studneti/ice poticati na diskusiju i analizu tekstova i razvijanje povijesnog mišljenja.

Način praćenja uspješnosti nastave:

Sudjelovanje u raspravama, pisanje eseja, prezentiranje obrađenih tema, individualno konzultiranje tijekom semestra, redovito pohađanje nastave.

Obvezatna literatura

1. *Gender&history in western Europe*, «Arnold», 1998., 25-42, 85-107
2. Mirjana Gross, *Suvremena historiografija*. Korijeni, postignuća, traganja, «Novi liber», 2001., 343-349
3. Andrea Feldman, *Posljednjih tisuću godina: Povijest žena-ženska povijest-kulturna povijest*, *Otium* 7-8 (1999.-2000.), 30-37
4. Lydia Sklevicky, *Konji žene i ratovi itd.:Problem utemeljenja historije žena u Jugoslaviji*, U: *Konji žene i ratovi*, «Druga», 1996., 13-25, 163-171
5. Joan Wallach Scott, *Rod i politika povijesti*, «Ženska infoteka», 2003., 29-77

Izborna literatura:

- detaljan popis izborne literature bit će objavljen naknadno

DR. SC. MIRELA ALTIĆ, vanjski suradnik**Uvod u čitanje starih karata****Jezik:** Hrvatski**Trajanje:** 1 semestar**Status:** izborni predmet**Oblik nastave:** 2 sata predavanja tjedno**Sadržaj:**

Karte su vjerodostojan dokument prostora i vremena u kojem su nastale, te kao takve čine važan izvor podataka za različite povijesno-geografske analize. Kartografski izvori osobito su važni u proučavanju čovjeka u njegovoj prirodnoj sredini, odnosno međuovisnosti povijesnih zbivanja na stanje i transformaciju prirodnog i kulturnog pejzaža, stavljajući naglasak na dinamičku kategoriju prostora.

Kolegij daje osnovni pregled načina prikazivanja pojedinih elemenata na starim kartama te razvoja kartografskog predočavanja hrvatskih zemalja od starog vijeka do ranog novog vijeka. Posebno će se analizirati osobine pojedinih nacionalnih kartografija koje su se bavile predočavanjem hrvatskog prostora (mletačka, osmanska, habsburška, francuska, njemačka). Sučeljavanjem habsburških, osmanskih i kartografskih izvora, omogućena je identifikacija transformacije prirodnog i kulturnog pejzaža kao interakcije čovjek – priroda u specifičnim povijesnim uvjetima, te uočavanje različitosti u viđenju istog problema (“mi” i “oni”). Na taj način, kolegij će ukazati na značaj komparativne analize starih karata, kao vjerodostojnog izvora za proučavanje hrvatske povijesti.

Oblici provođenja nastave:

Nastava će se odvijati u obliku predavanja pomoću Power Point prezentacija s aktivnim sudjelovanjem studenata u raspravama.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj kolegija je studentima predstaviti osnovne osobine starih zemljopisnih karata, te mogućnosti njihova korištenja kao izvor za hrvatsku povijest. Analizom kartografskih izvora, studenti će razvijati vještinu čitanja starih karata kao i pravilno razumijevanje njihova sadržaja.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Pratit će se i ocjenjivati pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje u nastavi (rasprave). Po završetku semestra studenti će polagati usmeni ispit.

ECTS bodovi: 3 boda**Način polaganja ispita i način provjere znanja:**

Usmeni ispit provodit će se po završetku semestra te ocjenjivati. Završna ocjena bit će izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (50%) te na temelju ocjene usmenog ispita (50%).

Popis obvezne literature:

Slukan Altić, Mirela (2003): Povijesna kartografija: kartografski izvori u povijesnim znanostima. Izdavačka kuća “Meridijani”, Samobor.

Izborna literatura:

Lovrić, Paško (1982): Opća kartografija. Sveučilišna naklada Liber, Zagreb.

Lago, Luciano (1996): Stare karte Jadrana. Izdavačka kuća C.A.S.H, Pula
 Pandžić, Ankica (1988): Pet stoljeća zemljopisnih karata Hrvatske. Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb.
 Black, Jeremy (2000): Maps and History: Construction Images of the Past. Yale University Press, New Haven and London.

DR. SC. MIRELA ALTIC, vanjski suradnik

Kartografski izvori za hrvatsku povijest

Jezik: Hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status: izborni predmet

Oblik nastave: 2 sata predavanja tjedno

Sadržaj:

Svaki kartografski izvor nikada nije samo slika geografske stvarnosti, već i jasan odraz povijesnih, političkih i kulturnih konteksta u kojima je nastajala. Pri vrednovanju i analizi kartografskih izvora, u povijesnim disciplinama oba spomenuta aspekta imaju podjednaku vrijednost. Takva analiza i interpretacija navedenih kartografskih izvora, omogućuje nam nove spoznaje o prostornom razvoju hrvatskih zemalja kao i sagledavanje njihova razvoja u europskom kontekstu.

Kolegij na primjeru komparativne analize općih i tematskih karata, prikazuje mogućnost njihova korištenja kao izvora za hrvatsku povijest. Analiza spomenutih kartografskih izvora omogućuje praćenje utjecaja čovjeka na formiranje prirodnog i kulturnog pejzaža, uočavanje procesa kao što su urbanizacija, derualizacija, industrijalizacija i sl., omogućivši na taj način detaljan uvid u povijest prostora u kontekstu povijesnih procesa koji su utjecali na njegovo oblikovanje.

Na temelju analize pojedinih karata prezentirat će se promjene u osobinama šumskog pokrova na primjeru kontinentalne i primorske velebitske padine, utjecaji hidrografske mreže na regionalni razvoj te razvoj i izgradnju naselja, povijest hrvatskih granica, povijest upravno-teritorijalnog ustroja hrvatskih zemalja, razvoj prometnih komunikacija, te osobine razvoja i izgradnje hrvatskih gradova i utvrda. Posebno težište bit će stavljeno na povijest katastra (mletačkog i habsburškog) i njegovu važnost kao izvora za hrvatsku povijest.

Oblici provedena nastave:

Nastava će se odvijati u obliku predavanja pomoću Power Point prezentacija s aktivnim sudjelovanjem studenata u raspravama.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj predloženog kolegija jest interpretacijom odabranih kartografskih izvora, unaprijediti dosadašnje spoznaje o historijsko-geografskom razvoju hrvatskih zemalja.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Pratit će se i ocjenjivati pohađanje nastave, aktivno sudjelovanje u nastavi (rasprave). Po završetku semestra studenti će polagati usmeni ispit.

ECTS bodovi: 3 boda

Način polaganja ispita i način provjere znanja:

Usmeni ispit provodit će se po završetku semestra te ocjenjivati. Završna ocjena bit će izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (50%) te na temelju ocjene usmenog ispita (50%).

Popis obvezne literature:

Slukan Altić, Mirela (2003): Povijesna kartografija: kartografski izvori u povijesnim znanostima. Izdavačka kuća "Meridijani", Samobor.

Izborna literatura:

Black, Jeremy (2000): Maps and History: Construction Images of the Past. Yale University Press, New Haven and London.

Monmonier, Mark (1996): How to Lie with Maps. The University of Chicago Press, Chicago and London.

STARA POVIJEST

PROF. DR. BRUNA KUNTIĆ-MAKVIĆ

Car Dioklecijan i njegovo doba

ECTS-bodovi: 3 boda**Jezik:** hrvatski**Trajanje:** jedan semestar, neparni (zimski) u akad. g. 2005/6.**Status:** Izborni**Oblik nastave:** 1 sata predavanja i 1 sat seminara tjedno. U okviru satnice dio nastave na terenu.**Uvjeti:** srednjoškolsko predznanje latinskog jezika ili upisan latinski jezik kao pomoćni predmet u organizaciji Odsjeka za klasičnu filologiju**Evaluacija:** alternativno ili kombinirano tijekom seminara evaluacija pisanog rada, pripreme i prezentacije u kabinetu i na terenu i završni razgovor s kandidatom**Sadržaj kolegija:**

Značajke predaje i historiografije o istaknutoj antičkoj povijesnoj ličnosti na primjeru vladara-reformatora. Prilike u kasnome Rimskom carstvu, posebno na hrvatskom povijesnom prostoru.

Cilj: Uvid u problematiku povijesti kasnoga Carstva na primjeru posebno vezanom uz hrvatski povijesni prostor, te uvid u interpretacijsku evoluciju historiografije o kasnome Carstvu.**Literatura:** F. BULIĆ, Car Dioklecijan, njegovo ime, domovina, gdje se rodio, kada, gdje i kako je umro, *VHAD* n. s. XIV, 3- 90 = *F. Bulić, Izabrani spisi*, ur. V. GLIGO, Split: Književni krug 1984.; N. CAMBI, Diocletian (the Person and the Personality) and his Palace, Zagreb – Split: Croatian P.E.N. Centre 1997.; T. MARASOVIĆ, *Dioklecijanova palača*, Zagreb – Split : Naklada Dominović – Buvina 1994.; *Edictum Diocletiani et collegarum de pretiis rerum venalium*, *CIL* III, Suppl. 1, 1902., 1911 – 1953.**Dopunska literatura:** A. DEMANDT, *Die Spätantike*, München: Beck 1989, odabrana poglavlja; B. RÉMY, *Dioclétien et la tétrarchie*, Paris: PUF 1998.; S. WILLIAMS, *Diocletian and the roman Recovery*, New York – London: Routledge 1997²; Nenad CAMBI, Marginalije uz *Edictum Diocletiani et collegarum de pretiis rerum venalium* (35, 1- 107), *Radovi FF u Zadru* 39/2000., *Razdio povijesnih znanosti* 26, Zadar 2002., 49 – 59; Dioklecijanova i Konstantinova «politika» odabira imena, *Rad HAZU* 485, Društvene znanosti knj. XL, Zagreb 2002., 31 – 55; Dioklecijanova žena Prisca i kćerka Valeria, *Rad HAZU* 489, Društvene znanosti knj. XLII, Zagreb 2002., 1 – 18; Diocletian und die Tetrarchie: Aspekte einer Zeitenwende, Hg. A. DEMANDT – A. GLOTZ – H. SCHLANGE-SCHÖNINGEN [Millenium-Studien Bl.1], Berlin – New York: Walter de Gruyter 2004.

PROF. DR. BRUNA KUNTIĆ-MAKVIĆ

Dijete i djetinjstvo u grčkom i rimskom svijetu

ECTS-bodovi: 4 boda**Jezik:** hrvatski**Trajanje:** jedan semestar, parni (ljetni) u akad. g. 2005/6.**Status:** Izborni**Oblik nastave:** 2 sata predavanja i 2 sata seminara tjedno. U okviru satnice dio nastave na terenu.**Uvjeti:** srednjoškolsko predznanje latinskog jezika ili upisan latinski jezik kao pomoćni predmet u organizaciji Odsjeka za klasičnu filologiju

Evaluacija: alternativno ili kombinirano tijekom seminara evaluacija pisanog rada, pripreme i prezentacije u kabinetu i na terenu i završni razgovor s kandidatom

Sadržaj kolegija:

Dijete – izdanak obitelji. Dječak nasljednik u homerskoj predaji i u dramski oblikovanoj mitskoj predaji. Djetinjstvo, mladenaštvo i zrelost u antici. Položaj djeteta u arhaiskoj i klasičnoj Grčkoj. Položaj, odgoj i dužnosti dječaka i djevojčica. Dijete kao dio literarne idile i antička civilizacijska stvarnost. Teret obitelji, seksualni objekt, radna snaga. Djeca različitih društvenih slojeva. U ratnome i razbojničkom plijenu. Rimski sinovi i kćeri: Augustov poziv na demografsku obnovu. Djeca u visokoj politici: sudbine vladarskih nasljednika i kraljevni-udavača. Djeca među vjerništvom i u obredima različitih kultova. Kršćanstvo i djeca. Bolesti i smrtnost. Epigrafski, slikovni i predmetni spomenici djece s hrvatskog povijesnog prostora. Dio nastave u Arheološkim muzejima u Zagrebu i Splitu, te na lokalitetu u Saloni.

Cilj: Upoznavanje s metodama istraživanja povijesti društvene grupe u antici.

Literatura: izbor relevantnih mjesta iz djela starih pisaca, iz zbornika specijalističkih radova i monografija o povijesti i položaju žena i djece, o privatnom životu, te o odgoju i obrazovanju u antici

PROF. DR. BRUNA KUNTIĆ-MAKVIĆ

Rimski vojskovođa: ideal i primjeri zapovjednika u Iliriku

ECTS-bodovi: 3 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, parni (ljetni) u akad. g. 2005/6.

Status: Izborni

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno. U okviru satnice dio nastave na terenu.

Uvjeti: srednjoškolsko predznanje latinskog jezika ili upisan latinski jezik kao pomoćni predmet u organizaciji Odsjeka za klasičnu filologiju

Evaluacija: alternativno ili kombinirano tijekom seminara evaluacija pisanog rada, pripreme i prezentacije u kabinetu i na terenu i završni razgovor s kandidatom

Sadržaj kolegija:

Rimski standard idealnog vojskovođe i tipska odstupanja prema pisanim i predmetnim izvorima. Konkretni primjeri rimskih zapovjednika u ratovima za osvajanje i pacifikaciju Ilirika. Dio nastave u Arheološkim muzejima u Zadru i Puli i na lokalitetima foruma i augusteja u Ninu, Zadru, Puli i Nezakciju.

Cilj:

Temeljem tipičnih antičkih izvora demonstrirati neke karakteristične crte rimskoga mentaliteta, prikazati odabrane istaknute ličnosti rimske povijesti i preko zapovjednika u Iliriku izložiti ključne momente rimskoga vojevanja za hrvatski povijesni prostor.

Literatura: prozopografski priručnici za rano i kasno Rimsko carstvo, muzejski vodiči s opisom spomenika i literatura o okolnostima njihova nalaza i istraživanja, povijesno-umjetničke evaluacije ikonografskih shema vojskovođe, izbor iz literature i izvora o rimskim osvajanjima u Iliriku i o umijeću ratovanja.

DR. SC. BORIS OLUJIĆ

Čovjek i prostor. Povijest života u kršu – prapovijest i antika

ECTS-bodovi: 3 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: 2 semestra (zimski, ljetni)

Status: izborni

Oblik nastave: 2 sata seminara na tjedan (u okviru ove satnice dio nastave obavlja se na terenu)

Uvjeti:

Ispit: permanentna evaluacija, seminarski rad s ocjenom

Sadržaj:

Ovaj je kolegij mjesto susreta različitih teorijskih i praktičnih pristupa problemu čitanja poruka koje čovjek svojim trajanjem ostavlja u prostoru. Prostor je ovdje ujedno artefakt, objekt stalnog čovjekovog djelovanja, ali i subjekt interakcije. Interakciji čovjek – okoliš, u različitim razdobljima povijesnog trajanja, bit će posvećena najveća pažnja. Kolegij upućuje studenta na nužnost suradnje različitih znanstvenih disciplina, u cilju totalnog pristupa istraživanju povijesti. Kolegij je namijenjen, osim studentima povijesti i studentima antropologije, kao prilika za upoznavanje s povijesnim istraživanjem, ali i studentima najrazličitijih grupa, poput geografije, arheologije, klasične filologije, povijesti umjetnosti, etnologije, sociologije i drugih. Naravno, kolegij je otvoren i studentima drugih fakulteta, u okviru što boljeg povezivanja u okvirima Sveučilišta u Zagrebu. Kolegijem se studenti uključuju i u praktičan znanstveni rad, u okviru znanstvenog projekta "Naselja i komunikacije u kontekstu veza jadranskog priobalja i unutrašnjosti", a kolegij bi permanentno trajao i tijekom trogodišnjeg i dvogodišnjeg studija povijesti. Sudjelovanje u kolegiju uključuje i redovitu terensku nastavu. Aktivnost u okviru terenskog rada posebno se evaluira i uključuje u konačnu ocjenu.

Cilj:

Cilj je kolegija da stvara atmosferu ekipnog rada te suradnje među budućim stručnjacima različitih znanstvenih disciplina. Uključenost u konkretan istraživački projekt studentima omogućuje susret s problemima znanstvenog istraživanja, ali i priliku da svojim radom doprinesu ostvarenju samog projekta. Studenti će, osim toga, imati priliku i sami osmišljavati projekte zaštite kulturnih krajolika.

Literatura: Budući da je glavni naglasak na praktičnom radu te da su teme vrlo raznolike i individualne, svaki će polaznik osobno dogovarati literaturu, u skladu s postojećim parametrima u zadavanju obvezne i dopunske literature.

DR. SC. BORIS OLUJIĆ

O etnicitetu i etničkom identitetu na prostoru starog Ilirika

ECTS-bodovi: 2 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (ljetni)

Status: izborni

Oblik nastave: 2 sata predavanja

Uvjeti:

Ispit: usmeni

Sadržaj:

Kolegijem se pokušava potaknuti promišljanje koncepata i pristupa etnicitetu i etničkom identitetu, kao jednom od temeljnih problema istraživanja stare povijesti hrvatskih zemalja. Kolegij inzistira na multidisciplinarnom pristupu istraživanju etničkih identiteta. Pojedini etnički individualiteti, poput Japoda, Histra, Delmata i drugih, služe kao istraživački poligoni u postavljanju problema istraživanja pojedinih etničkih skupina.

Cilj:

Cilj je kolegija da konceptualizira i razjasni problem etničkog identiteta. Razjašnjavanjem terminologije pomaže se i razumijevanje etniciteta tijekom kasnijih razdoblja.

Literatura: M. Mann, *The Sources of social power I*, Cambridge 1994, Cambridge University Press; *Etničnost i povijest*, ur. E. Heršak, Zagreb 1999, Institut za migracije i narodnosti, Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo; S. Jones, *The Archaeology of Ethnicity. Constructing Identities in the Past and present*, London-New York 1998, Routledge

DR. SC. BORIS OLUJIĆ

Religije starog Istoka

ECTS-bodovi: 3 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (ljetni)

Status: izborni

Oblik nastave: 2 sata seminara

Uvjeti:

Ispit: seminarski rad s ocjenom

Sadržaj:

Na kolegiju se prakticira istraživanje religijskog svijeta Mezopotamije, Sirije, Anadolije, Irana i istočnog Sredozemlja. Posebna se pažnja pridaje simbolici, religijskoj praksi, pogrebnim obredima.

Cilj: Cilj je kolegija da upozna polaznike s religijskim svijetom starog Istoka, ali i da promišlja postojanje univerzalnih simboličkih poruka u različitim religijskim sustavima.

Literatura: *Sumerian mythology: a study of spiritual and literary achievement in the third millenium B. C.*, S. N. Kramer, Philadelphia, University of Pennsylvania; Pregled referentnih izdanja u Nacionalnoj i Sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (sastavili S. Martinović i B. Olujić) – Bibliografsko pomagalo za seminarski rad, Zagreb 2004; Mozaik knjiga; B. Kuntić-Makvić, B. Olujić, *Mali pojmovnik stare povijesti*, Zagreb 2004, FF Press,

Dopunska literatura: *The Larousse Encyclopaedia of Myythology*, London, Chancellor Press 1997; *Povijest svjetske književnosti sv. I. i II.*, Zagreb 1982, Mladost, 35-92

PROF. DR. PETAR SELEM, vanjski suradnik

Egipatska religija u helenističko-rimskom svijetu

ECTS-bodovi: 2 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar (ljetni) u akad. g. 2005/6.

Status: izborni

Oblik nastave: 2 sata predavanja

Uvjeti:

Ispit: usmeni

Sadržaj:

Disperzija izvorno egipatskih kultova, transformiranih helenističkim i drugim prinosima, diljem rimske države. Društvene grupe širitelja i sljedbenika. Povijesni kontekst širenja i recepcije, duhovno ozračje, literarna i materijalna svjedočanstva. Izloženo uz poseban oslonac na građu s hrvatskog povijesnog prostora.

Cilj: Uvesti pohađače kolegija u povijest mentaliteta staroga svijeta preko internacionalnog duhovnog fenomena u kojemu su povezani i u kasnoj antici srasli njegov istočni i zapadni dio.

Literatura:

P. SELEM, *Izidin trag: Egipatski kulturni spomenici u rimskom Iliriku* [Biblioteka znanstvenih djela 96], Split: Književni krug 1997., str. 9 - 43
Apulej, Zlatni magarac, A. Vilhar – J. Vrkić, Zagreb: Stvarnost 1969.

SREDNJI VIJEK

DR. SC. BORISLAV GRGIN, izv. profesor

Rumunjske zemlje u srednjem i ranom novom vijeku

ECTS-bodovi: 2

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (zimski)

Status: izborna nastava

Oblici provođenja nastave: 2 sata predavanja tjedno, ukupno 30 sati

Uvjeti: nema

Sadržaj: Temeljne povijesne pojave, strukture i procesi rumunjske srednjovjekovne i ranonovovjekovne povijesti. Geneza političkih i državnih tvorevina na rumunjskom prostoru te proces njihova postupnog okrupnjavanja. Razdoblje postojanja kneževina u Transilvaniji, Vlaškoj i Moldaviji. Vjerska povijest rumunjskih zemalja. Kristijanizacija navedenog prostora. Stvaranje srednjovjekovne crkvene organizacije i crkveni raskol. Osamostaljenje pravoslavnih crkava u navedenim zemljama i pojava Reformacije u Transilvaniji. Kulturna povijest rumunjskih zemalja. Uloga i djelovanje manastira kao središta pismenosti i kulture. Promjene u ranonovovjekovnom razdoblju. Začeci rumunjskih nacionalno-integracijskih pokreta i ideologija te nacionalne svijesti. Počeci procesa modernizacije društva u Vlaškoj i Moldaviji tijekom 18. stoljeća, za vrijeme takozvanog fanariotskog režima.

Kompetenje: Upoznavanje studenata s prostorom rumunjskih zemalja u srednjem i ranom novom vijeku kao tipičnim perifernim prostorom na jugoistoku Europe. Stjecanje znanja o rumunjskoj povijesti do kraja 18. stoljeća, o njenim temeljnim pojavnostima, društvenim strukturama i procesima. Bolje poznavanje povijesti jugoistočne Europe kao širega konteksta hrvatske srednjovjekovne i ranonovovjekovne povijesti. Osposobljenost u većoj mjeri za komparativni pristup povijesti Hrvatske i zemalja u okruženju u razdoblju do kraja 18. stoljeća. Poticaj razvoja kulture povijesnog mišljenja te uklanjanju mogućih stereotipa, neutemeljenih predodžbi ili mitskog gledanja na povijest nama nedovoljno poznatih dijelova regionalnog okruženja.

Način rada: Nastava će se odvijati kroz predavanja. Studenti će povremeno kao zadaću dobiti čitanje sekundarne literature s Interneta te njenu prezentaciju na satu.

Način polaganja ispita i provjere znanja: Završna ocjena donosit će se na temelju pojedinačnoga sudjelovanja u nastavi (aktivnost na nastavi 10%, prezentacija 30%) te na temelju ocjene iz pismenoga ispita (60%) koji će se provesti po zavšetku nastave.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Uspjeh na ispitu se javno oglašava, a na kraju ispitnog roka provodi se evaluacija od strane studenata.

Obvezatna literatura:

Peter F. Sugar, *Southeastern Europe under Ottoman Rule, 1354-1804*, University of Washington Press, Seattle-London 1993, str. 113-167.

Dopunska literatura:

Jean W. Sedlar, *East Central Europe in the Middle Ages 1000-1500*, University of Washington Press, Seattle-London 1994, passim (vidjeti *index* na str. 528-556).

Kurt W. Treptow (ur.), *A History of Romania*, The Center for Romanian Studies, The Romanian Cultural Foundation, Iași 1996, str. 51-227.

<http://vlib.iue.it/hist-romania/ancient.html#Medieval-History>

<http://vlib.iue.it/hist-romania/modern.html#Modern-History>

MR. SC. HRVOJE GRAČANIN, ASISTENT
Povijest Bizanta

ECTS-bodovi: 2

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (sedmi, zimski)

Status: izborni za sve studente

Oblik nastave: 30 sati predavanja

Uvjeti: nema

Sadržaj: Pregled povijesti Bizantskoga Carstva. Segmenti društvene, kulturne, političke, vojne, institucionalne i crkvene povijesti.

Kompetencije: Upoznavanje glavnih povijesnih tijekova i pojava koji su presudno utjecali na oblikovanje bizantske civilizacije. Razvijanje širih i slojevitijih pogleda na povijesne procese s osobitim obzirom na raščlambu složenih političkih, gospodarskih i kulturnih mijena i kontinuiteta. Stvaranje predodžaba o prilikama u Bizantu u kontekstu europske povijesti srednjega vijeka. Upoznavanje s relevantnom izvornom građom i literaturom.

Način rada: Nastava će se odvijati u obliku predavanja.

Obvezatna literatura:

L. Brehier, *Vizantijska civilizacija*, Beograd 1976.

G. Ostrogorski, *Istorija Vizantije*, Beograd 1959. ili isti, *Povijest Bizanta 324-1453*, Zagreb 2002. uz obvezno korištenje H. Gračanin, Komu trebaju ovakva izdanja? (recenzija hrvatskoga izdanja *Povijesti Bizanta* G. Ostrogorskoga), *Historijski zbornik* 55 (2002.), 252-261

Dopunska literatura:

I. Đurić, *Sumrak Vizantije. Vreme Jovana VIII Paleologa 1394-1448*, Zagreb 1989.

H. Jedin (ur.), *Velika povijest Crkve* II, Zagreb 1995., 5-125, 176-189, 207-210, 212-220, 265-268, 277-292, 327-359, 379-402, 407-493

H. Jedin (ur.), *Velika povijest Crkve* III/1, Zagreb 1971., 31-59, 194-213, 452-473

H. Jedin (ur.), *Velika povijest Crkve* III/2, Zagreb 1993., 135-156, 551-583

D. Obolensky, *The Byzantine Commonwealth. Eastern Europe, 500-1453*, London² 2000.

Prokopije iz Cezareje, *Tajna povijest*, Zagreb 1992.

R. Radić, *Strah u poznoj Vizantiji 1180-1453* I-II, Beograd 2000.

Ch. Schug-Wille, *Bizant i njegov svijet*, Rijeka 1970.

Ph. Sherrard, *Bizant*, Zagreb 1972.

Steven Runciman, *Vizantijska civilizacija*, Beograd 1964.

Internet Medieval Sourcebook – Full Text Sources – Byzantium:

<http://www.fordham.edu/halsall/sbook2.html#byz2>

A. E. Laiou (ur.), *The Economic History of Byzantium. From the Seventh through the Fifteenth Century*, Washington 2002., dostupno na: <http://www.doaks.org/EHB.html>

Način polaganja ispita: Ispit je usmeni i može se polagati odmah po završetku nastave.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Provjera znanja u obliku kolokvija, a na kraju ispitnog roka provodi se evaluacija od strane studenata.

MR. SC. HRVOJE GRAČANIN, ASISTENT
Ilirik u doba velike seobe naroda

ECTS-bodovi: 2

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar (osmi, ljetni)

Status: izborni za sve studente

Oblik nastave: 30 sati predavanja

Uvjeti: nema

Sadržaj: Pregled povijesti Iliričke prefektore (Istočni Ilirik) i Panonske dijeceze (Zapadni Ilirik) u kasnoj antici i ranome srednjovjekovlju s težištem na širi hrvatski povijesni prostor. Društvene, kulturne, političke i vojne prilike. Kretanja stanovništva i etničke promjene. Naseobinska povijest prostora. Pitanja kontinuiteta i diskontinuiteta.

Kompetencije: Upoznavanje glavnih povijesnih tijekova i pojava na prostoru Ilirika, osobito na području Dalmacije i Panonije, u zadanome kronološkom okviru. Razvijanje širih i slojevitijih pogleda na povijesne procese s naglaskom na interdisciplinarnost. Stvaranje predodžaba o prilikama u Iliriku u prijelaznome razdoblju od rasapa kasnoantičkoga društvenog sklopa do doseobe Slavena i Hrvata. Upoznavanje s relevantnom izvornom građom i literaturom.

Način rada: Nastava će se odvijati u obliku predavanja.

Obvezatna literatura:

S. Andrić, Južna Panonija u doba velike seobe narodâ, *Scrinia Slavonica* 2 (2002.), 117-167

B. Kuntić-Makvić, Grčka i rimska starina, u: *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost* I, ur. I. Supićić, Zagreb 1997., 80-87

B. Kuntić-Makvić, Područje rimskog Ilirika uoči dolaska Hrvata, u: *Povijest Hrvata I: Srednji vijek*, Zagreb 2003, 5-38

I. Goldstein, *Hrvatski rani srednji vijek*, Zagreb 1995., 55-87

F. Šišić, *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara*, Zagreb 1925., 154-174, 203-235

Dopunska literatura:

R. Bratož, Razvoj organizacije zgodnjekršćanske crkve na ozemlju Jugoslavije od 3. do 6. stoljeća, *Zgodovinski časopis* 40 (1986.), 363 - 395

F. Bulić, O godini razorenja Solina, u: *Izabrani spisi*, Split 1984., 291 - 331

Nenad Cambi, L'Âge de Justinien en Dalmatie et en Istrie, u: *L'Époque de Justinien*, Nenad Cambi - Emilio Marin, Split 1994., 933 - 958

B. Ferjančić, *Vizantija i Južni Sloveni*, Beograd 1966.

I. Goldstein, *Bizant na Jadranu. Bizant na Jadranu od Justinijana I. do Bazilija I.*, Zagreb 1992., 17-111

I. Goldstein, *Hrvati, hrvatske zemlje i Bizant*, Zagreb 2003., 9-22

J. Kovačević, *Varvarska kolonizacija južnoslovenskih oblasti od IV do početka VII veka*, Novi Sad 1960.

M. Križma, *Antička svjedočanstva o Istri*, Pula - Rijeka 1979.

P. Lemerle, Invasions et migrations dans les Balkans depuis la fin de l'époque romaine jusqu'au VIIIe siècle, *Revue historique* 211 (1954.), 265-308

A. Lengley - G. T. B. Radan (ur.), *The Archaeology of Roman Pannonia*, Lexington - Budapest 1980.

Lj. Maksimović, Severni Ilirik u VI veku, *Zbornik radova Vizantološkog instituta* 19 (1980.), 17-53

A. Mócsy, *Pannonia and Upper Moesia. A History of the Middle Danube Provinces of the Roman Empire*, London - Boston 1974.

V. Posavec, Pogled na prošlost Dalmacije u prvoj polovici V. stoljeća, *Historijski zbornik* 50 (1997.), 9-20

R. Rogošić, *Veliki Ilirik i njegova konačna dioba (284-437)*, Zagreb 1962.

V. Sokol, Panonija Savija u Justinijanovo doba, u: *L'Époque de Justinien*, Nenad Cambi - Emilio Marin, Split 1994., 1131-1143

M. Suić, *Antički grad na istočnom Jadranu*, Zagreb 1976., 227-262 (novo izdanje Zagreb 2003.)

M. Suić, Kontinuitet urbane kulture, u: *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost* I, ur. I. Supićić, Zagreb 1997., 100-111

J. J. Wilkes, *Dalmatia*, London 1969.

F. E. Wozniak, East Rome, Ravenna and Western Illyricum: 454 - 536 A.D., *Historia* 30 (1981.), 351-382

N. Zečević, *Vizantija i Goti na Balkanu u IV i V veku*, Beograd 2002.

Način polaganja ispita: Ispit je usmeni i može se polagati odmah po završetku nastave.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Provjera znanja u obliku kolokvija, a na kraju ispitnog roka provodi se evaluacija od strane studenata.

RANI NOVI VIJEK

DR. SC. NATAŠA ŠTEFANEC
MR. SC. SANJA LAZANIN

Uvod u njemačku paleografiju

Jezik: hrvatski

Trajanje: dva semestra

Status: izborni predmet za preddiplomski i diplomski studij

Oblik nastave: praktikum (2 sata nastave na tjedan)

Sadržaj: Njemački pisani izvori za hrvatsku povijest čine jednu od najvažnijih grupa izvora za proučavanje hrvatske, regionalne i europske povijesti ranoga novog vijeka. U prvom semestru, nakon uvodnog predavanja, prijeći će se na praktičan rad s njemački pisanim izvorima za hrvatsku povijest, pod stalnim nadzorom nastavnika: analiza tiskanih i pisanih njemačkih (gotičkih) slova od 16. do 19. stoljeća, individualna ili grupna čitanja različitih tipova izvora, počevši od lakših devetnaestostoljetnih tekstova do leksički i sintaktički težih šesnaesto- i sedamnaestostoljetnih, postupno uvođenje studenata u razrješavanje kratica (kontrakcija i suspenzija), stalno simultano transkribiranje tekstova uz korištenje pravila za objavljivanje i kritičku transkripciju izvora, konstantno upućivanje studenata na specifičnosti leksike, pisma i sintakse. U drugom semestru raditi će se na transkripciji, prijevodu i kritičkom objavljivanju odabranog neobjavljenog izvora, značajnog za hrvatsku povijest. To će uključivati preciznu transkripciju dokumenta, rasprave o načinima funkcionalnog prevođenja leksički i sintaktički zahtjevnog njemačkog ranonovovjekovnog izvora, rasprave o terminološkim pitanjima, izradu terminološkog rječnika, upućivanje u metode kritičke objave izvora. Uz rad na izvoru, simultano će se raditi i na terminološkoj i tematskoj analizi historiografskih tekstova na relevantnu temu.

Oblici provođenja nastave: Praktikum. Rad na konkretnim tematski i dijakronijski odabranim izvorima, uz stalno posredovanje nastavnika i interakciju svih studenata i nastavnika uključenih u nastavu. Konstantno korištenje računalne opreme. Tjedni domaći zadaci i provjera učinjenog na satu. Osim priručnika, za rad u nastavi od semestra do semestra izrađivati će se čitanka s kopijama neobjavljenih izvora iz arhiva u Grazu, Beču i Budimpešti.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Osposobljavanje za čitanje tiskanih i pisanih njemačkih (gotičkih) slova u rasponu od 16. do 19. stoljeća. Usavršavanje u funkcionalnom znanju njemačkog jezika i osposobljavanje za funkcionalno prevođenje i kritički rad s povijesnim izvorima ranoga novog vijeka. Usavršavanje terminoloških i prevodilačkih znanja uopće, kroz čitanje historiografskih tekstova i rad s pomagalima. Razvoj komparativnog načina mišljenja, sposobnosti rješavanja historiografsko-terminoloških problema. Osposobljavanje za uspješnu nadogradnju stečenih znanja u samostalnom radu u budućnosti.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: S obzirom na način rada, odnosno na stalnu uključenost svih studenata u čitanje i analizu izvora, nastavnici će stalno moći pratiti studentsko napredovanje. S druge strane studenti će moći ocijeniti nastavnički rad kroz anonimnu anketu koja će se među studentima provesti na kraju svakog semestra.

ECTS-bodovi: 5 bodova po semestru (I. pohađanje nastave 1 bod, tjedne transkripcije 1 bod, svladavanje čitanja tiskane gotice 1 bod, svladavanje čitanje pisane gotice 2 boda; II. pohađanje nastave 1 bod, transkripcija dodijeljenog teksta 1 bod, prijevod teksta 1 bod, doprinos terminološkom rječniku 1 bod, izrada bilježaka 1 bod)

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Zbog stalne visoke razine studentske aktivnosti koju zahtijeva rad na ovom predmetu, završni ispit nije predviđen. Ocjena će se temeljiti na evaluaciji studentskog rada te će uključivati vrednovanje svih elemenata navedenih u obrazloženju ECTS bodovanja.

Popis literature:

Lazanin, Sanja. *Priručnik iz njemačke paleografije*. Tipex d.o.o. Zagreb, 2004.
Čitanka s kopijama neobjavljenih izvora

19. I 20. STOLJEĆE

KRISTINA MILKOVIĆ

Jezici i grafije u procesima protomodernizacije u hrvatskim zemljama 1750.-1835.

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status: izborni

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat praktikuma tjedno (ukupno 30 sati)

Sadržaj: Pokrajinska i administrativno-politička partikularnost hrvatskih zemalja kao i njihova različita povijesna «sudbina» u drugoj polovici 18. stoljeća ostavila je dubokoga traga na sve segmente društvene zbilje pa tako i na jezik. U pojedinim hrvatskim zemljama postojali su zasebni književni jezici s vlastitim grafijama i leksikom. Osim procesa imanentnih samim prostorima u kojima nastaju, u sklopu ovoga predmeta bi se također proučavali i utjecaji političkih središta (npr. bečkoga dvora) na proces razvoja i standardizacije jezika; uloga jezika u procesu socijalnoga discipliniranja i modernizacije «odozgo»; odnosi jezične standardizacije i (proto)modernizacije; fenomen metajezika (latinski kao jezik političkoga života; njemački, talijanski kao jezici gradskih sredina i posredovanja civilizacijskih vrijednosti); promjena odnosa političke i intelektualne elite prema jeziku nakon 1790.

Oblici provođenja nastave: Budući da je predmetom obuhvaćen kraći vremenski period s užim tematskim krugom, predavanja su zamišljena kao pregledna. Problematika predavanja dodatno bi se produbljivala studentskim radom u okviru praktikuma. Praktikum bi obuhvaćao rad na izvorima različite provenijencije (književni tekstovi, vladarski proglašeni, uredbi, zakoni, rječnici, gramatike i sl.), jezičnu analizu i analizu grafije i njihove usporedbe. Osnovno pomagalo bila bi čitanka s izabranim tekstovima koji bi studente uveli u osnovu jezičnu i povijesnu problematiku spomenutoga perioda. Od studenata bi se očekivalo aktivno sudjelovanje u nastavi te pismeno i usmeno izlaganje rezultata rada na praktikumima.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Namjera predmeta je osvijetliti ovu problematiku i s jezičnoga i s povijesnoga stanovišta te upoznati studente s kontinuitetima standardizacije jezika i prije razdoblja preporoda te upozoriti na potrebu interdisciplinarnoga pristupa pitanju jezika i grafije. Studente bi se uvodilo u samostalan rad s povijesnim izvorima kao i korištenje računalne obrade teksta za analizu izvora.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Tijekom nastave konstantno će se vrednovati rad studenata na temelju njihova sudjelovanja u raspravama i pismenih radova. Na kraju semestra među studentima će biti provedena anketa o uspješnosti nastave.

ECTS – bodovi: 2 boda

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Uspjeh se provjerava pismenim ispitom u formi eseja na kraju semestra, a konačnu ocjenu čini prosjek ocjene dobivene na ispitu, ocjene za rad u okviru praktikuma i za sudjelovanje u nastavi.

Popis literature potrebne za polaganje ispita:

Vince, Z. *Putovima hrvatskoga književnog jezika*. (Treće, dop. izd.) Zagreb, 2002, 26-205.

Samardžija, M. *Iz triju stoljeća hrvatskoga standardnog jezika*. (Drugo, prošireno izd.) Zagreb, 2004, 48-70.

Stančić, N. «Hrvatski narodni preporod 1790-1848.» u: Stančić, N. (ur.). *Hrvatski narodni preporod 1790-1848. Hrvatska u vrijeme ilirskog pokreta*. Zagreb, 1985, 1-30.

Popis dopunske literature:

Brlek, M. *Leksikograf Joakim Stulli (1730-1817)*. JAZU. Zagreb, 1987.

Čosić, S. «Luko Stulli i dubrovačka književna baština». u *Anali*. Sv. XLI. Zagreb-Dubrovnik, 2003, 259-285.

Istorija srpskog naroda u šest knjiga. Srbi u XVIII veku. IV-2. Beograd, 1986.

Kostić, M. «Pokušaji Bečke vlade oko uvođenja narodnog jezika i pravopisa u srpske, hrvatske i slovenačke škole krajem 18. veka.» iz *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*. Knj. XVII. Beograd, 1937, 253-267.

Moguš, M. – Vončina, J. «*Salo debeloga jera libo azbukoprotres*» *Save Mrkalja*. Zagreb, 1983.

Znika, M. «O standardnosti jezika u urbaru za Slavoniju iz 1737. godine.» iz *Filologija*. 7. Zagreb, 1973, 239-245.

Popis ostale dopunske literature biti će dostupan na web-stranici Odsjeka za povijest.

DR. SC. ZVJEZDANA SIKIRIĆ ASSOULINE

Učenje i obrazovanje u Hrvatskoj 19. stoljeća

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status: izborni predmet

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno (ukupno 30 sati)

Sadržaj: Predavanja i seminar iz intelektualne povijesti. Definiira se pojam «učenja» i «znanja» u društveno-povijesnom kontekstu hrvatske protomodernizacije i modernizacije, na što se logično nadovezuje pojam «obrazovanja» kao društveno-institucionaliziranog učenja, a također i za 19. stoljeće još vrlo važan pojam «samoobrazovanja». Navedeni pojmovi promatraju se zatim kroz prizmu društvenih slojeva i staleža – kome je što u ono vrijeme «potrebno znati» te kako se ta slika mijenjala – kao i na relaciji, što je potrebno za muškarca, a što za ženu sličnog društvenog statusa. Pažnja se nadalje koncentrira na obrazovane slojeve društva – učenje jezika, glazbe, odlaske u inozemstvo, beletristiku i ozbiljnu literaturu, kulturne reference i utjecaje u njihovom pisanju i djelovanju, pri čemu se kroz studentske referate daje i paralela/kontrast s onim što u to vrijeme nastaje izvan Hrvatske, na književnom, filozofskom, likovnom, tehničkom (itd.) planu. Posebna tema u okviru predmeta je, dakako, sam obrazovni sistem (od 1777. nadalje) – školske reforme, pučke škole, školski predmeti, što se i kako uči, s konkretnim primjerima, više školovanje, gimnazije te zagrebačka Akademija, čija se uloga naglašava, ne samo u stvaranju korpusa hrvatske inteligencije, nego i u političkom životu toga doba.

Oblici provođenja nastave: Nastava se odvija kroz tematski zaokružena predavanja, ilustrirana primjerima iz izvora, u čijoj analizi i komentiranju aktivno sudjeluju svi studenti. Nadalje, studenti drže referate o manjim tematskim cjelinama, pripremljenima na temelju literature i prorađenima s nastavnikom na konzultacijama.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina): Cilj predmeta je produbljivanje i rafiniranje znanja iz povijesti 19. stoljeća, sagledavanje društva «iznutra». Kroz bavljenje izabranim temama iz intelektualne povijesti izoštrava se osjećaj budućih povjesničara za dublje strukture, koje često ostaju u sjeni političkih zbivanja. Rad na literaturi i odabranim izvorima uvodi studente u samostalan stručni i znanstveni rad.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta: Tokom trajanja semestra prati se redovitost pohađanja nastave i aktivnost na satu. Što se tiče izvedbe referata/seminarskih radova, prati se temeljitost u pronalaženju literature i analizi izvora, zatim dolaženje na konzultacije te završna prezentacija.

ECTS – bodovi: 4.

Način polaganja ispita i način provjere znanja: Pismeni ispit u obliku eseja na dva od tri predložena pitanja, na kraju semestra. U konačnu ocjenu ulazi i uspješnost na satu održanog i zatim u pismenom obliku predanog referata.

Popis literature potrebne za polaganje ispita:

Goldstein, I. *Hrvatska povijest*. Zagreb, 2003., str.154-226 (poglavlje Stvaranje građanskog društva)

Stančić, N. «Hrvatski narodni preporod 1790-1848.» u: Stančić, N. (ur.). *Hrvatski narodni preporod 1790-1848. Hrvatska u vrijeme ilirskog pokreta*. Zagreb, 1985., str. 1-30.

Durbešić, R. «Školstvo u Hrvatskoj u prvoj polovici 19. stoljeća» u: Stančić, N. (ur.). *Hrvatski narodni preporod 1790-1848. Hrvatska u vrijeme ilirskog pokreta*. Zagreb, 1985., str. 149-158.

Cuvaj, A. *Građa za povijest školstva Kraljevina Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas*. Svezak III, Zagreb 1910., odabrani ulomci o pučkim školama, djevojačkim školama i gimnazijama.

Popis dopunske literature: u dogovoru s nastavnikom, prema temi seminarskog rada

PROF. DR. DAMIR AGIČIĆ

Poljska u 19. i 20. stoljeću

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status: izborni predmet

Oblik nastave: 1 sat predavanja i 1 sat seminara tjedno

Sadržaj:

Posljednja dva stoljeća donijela su niz promjena u poljskoj povijesti – od podjela, ustanaka, ponovne uspostave države 1918. i njena okupiranja i nestanka 1939, uvođenja socijalizma i njegove propasti 1989, do suvremenog doba tranzicije i ulaska Poljske u Europsku Uniju. Te promjene nisu bile samo promjene granica ili političke promjene; radi se i o demografskim, gospodarskim, vjerskim, kulturnim i drugim promjenama.

U predavanjima će se dati osnovni pregled političke povijesti Poljske od razdoblja podjela potkraj 18. stoljeća do suvremenog doba. Ukazat će se na nastojanja Poljaka da se tijekom 19. stoljeća oslobode vlasti djelatelja, na postanak modernih političkih stranaka i na najvažnije aktere tih zbivanja. Analizirat će se kratko razdoblje samostalne Poljske između dvaju svjetskih ratova, stradanja stanovništva u Drugom svjetskom ratu te položaj Poljske u socijalističkom bloku u drugoj polovici 20. stoljeća. Ukazat će se i na osnovna obilježja tranzicijske Poljske. U nastavi će se ukazivati i na mjesto Poljske u regionalnim i širim okvirima, kao i na bitne elemente hrvatsko-poljskih odnosa.

Oblici provođenja nastave:

Predavanja s komunikacijom profesor-studenti, pisanje kratkih studentskih radova i izrada kratkih PowerPoint prezentacija.

Razvijanje općih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina):

Cilj je predstaviti studentima glavna obilježja povijesnog razvoja Poljske u 19. i 20. stoljeću i proširiti njihova znanja o određenim dijelovima poljske povijesti za koje pokazuju veći interes.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Pratit će se i ocjenjivati pohađanje nastave, sudjelovanje u nastavi (u diskusijama, izrada radova i prezentacija), a na kraju će studenti polagati pismeni ispit.

ECTS-bodovi: 3 boda

Način polaganja ispita i način provjere znanja:

Pismeni ispit provodit će se na kraju nastave te ocjenjivati. Završna ocjena bit će izvedena na temelju ocjene pojedinačnih doprinosa u nastavi (ukupno 50%) i na temelju ocjene iz testa znanja (50%).

Popis obvezne literature:

M. Tymowski, *Kratka povijest Poljske*, Matica hrvatska, Zagreb 1999., str. 81-163
D. Agičić, *Podijeljena Poljska 1772.-1918.*, Srednja Europa, Zagreb 2004.

Popis dopunske literature

Paczkowski, *Pola stoljeća povijesti Poljske 1939.-1989.*, Profil / Srednja Europa, Zagreb 2001.
D. Nałęcz – T. Nałęcz, *Józef Piłsudski – vojskovođa i državnik nezavisne Poljske*, [1998]
- detaljniji popis dodatne literature u dogovoru s nastavnikom

MR. SC. MLADEN TOMORAD

Sjedinjene Američke Države - lokalni sukobi 1830.-1890.

ECTS-bodovi: 2 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: 1 semestar

Status: izborni

Oblik nastave: 2 sat predavanja tjedno; P=30 sati

Uvjeti: nema

Ispit: Vrednovanje prisutnosti i stečenih znanja tijekom pohađanja nastave: pismeni ispit.

Sadržaj:

Povijest Sjedinjenih Američkih Država od početaka sukoba s Meksikom (1830. početak rata u Teksasu) do završetka rekonstrukcije država Juga nakon građanskog rata.

Rat u Teksasu (1830.-1836.). Rat s Meksikom (1846.-1848.). Pristupanje novih država. Zlatna groznica. Ropstvo. Abolicionisti. Uzroci građanskog rata. Građanski rat (1861.-1865.): tijek i posljedice. Rekonstrukcija Juga (1865.-1880.). "Divlji zapad" i ratovi s Indijancima nakon građanskog rata. Američki mitovi i legende te stvarni događaji.

Ciljevi:

Upoznavanje studenata s poviješću SAD u razdoblju od 1830. do 1890. godine važnih za razumijevanje temelja moći Sjedinjenih Američkih Država tijekom 20. stoljeća.

Literatura:

Američka povijest - kratki prikaz

Sellers C., Henryja May H. & McMillena N., *Povijest Sjedinjenih Država*, Barbat, Zagreb 2002.

Izbor vodiča i slikovnog materijala raznih američkih muzeja i lokaliteta 19. stoljeća (npr. brojnih bojišta američkog građanskog rata; životopisnih gradova Juga; gradova duhova "Divljeg zapada" itd.).

HRVOJE KLASIĆ, ASISTENT

Hrvatska i svijet 1960. – 1990.

ECTS-bodovi: 2 boda

Jezik: hrvatski

Trajanje: 2 semestra

Status: izborni

Oblik nastave: 2 sata predavanja tjedno

Uvjeti: -

Ispit: usmeni

Sadržaj:

- 1. Hrvatska u socijalističkoj Jugoslaviji – društveno-politički kontekst**
 - a. *Ključni politički i gospodarski događaji (privredna reforma, Deklaracija o jeziku, «Hrvatsko proljeće», Titova smrt i raspad Jugoslavije...)*
 - b. *Istaknute hrvatske ličnosti (političari, kulturni djelatnici, sportaši...)*
- 2. Hrvatska i svjetske političke krize – percepcija događaja u hrvatskoj javnosti**
 - a. *Europa (Čehoslovačka, Poljska, pad Berlinskog zida...)*
 - b. *Afrika (Kongo, Uganda, Alžir, Kenija, Rodezija...)*
 - c. *Azija (bliskoistočne krize – Arapsko-izraelski ratovi, Vijetnam, Kambodža...)*
 - d. *Južna Amerika (Kuba, Argentina, Čile...)*
 - e. *Stvaranje pokreta «Nesvrstanih»*
- 3. Hrvatska i prodor «zapadnih utjecaja» - utjecaj na svakodnevni život**
 - a. *Kultura*
 - b. *Film*
 - c. *Sport*
 - d. *Glazba*
 - e. *TV i radio*
- 4. Istaknute svjetske ličnosti u Hrvatskoj**
 - a. *Političke delegacije (Modibo Keita, Nixon, «Nesvrstani»...)*
 - b. *Posjeti i gostovanja kulturnih i sportskih djelatnika (glumci, pjevači, književnici...)*

Cilj:

Cilj izbornog kolegija *Hrvatska i svijet 1960. – 1990.* je upoznavanje studenata s temeljnim društveno – političkim procesima, kroz koje je Hrvatska prolazila, kao jedna od socijalističkih republika SFRJ. U spomenutom periodu, Jugoslaviju i Hrvatsku zahvatile su velike promjene na unutarnjem i vanjsko-političkom planu, čije su se posljedice osjećale i nakon raspada Jugoslavije i stvaranja neovisne Hrvatske.

Pozitivni gospodarski trendovi svrstali su Jugoslaviju 60.-tih godina 20. stoljeća u rang najprogresivnijih zemalja u svijetu. Paralelno s gospodarskim prosperitetom, promjene su se osjećale i na području politike, kulture, sporta, životnog standarda, svakodnevice itd.

Na vanjskopolitičkom planu, zahvaljujući prije svega državničkom umijeću predsjednika SFRJ Josipa Broza Tita, Jugoslavija je postala nezaobilazan međunarodni čimbenik. Odnosilo se to prije svega na ulogu Tita i Jugoslavije u stvaranju pokreta nesvrstanih, kao svojevrsne protuteže blokovskoj politici u vrijeme Hladnog rata.

Unatoč siromaštvu prirodnih resursa (kao što su nafta, rude, obojeni metali i sl.), te maloj površini i malom broju stanovnika, zbog svih navedenih promjena, Jugoslavija je u drugoj polovici 20. stoljeća postala jedna od najzanimljivijih i najkontroverznijih svjetskih zemalja.

Sa spomenutim razdobljem studenti će se upoznati uz pomoć arhivske građe, tiska, audio i video zapisa, kao i razgovorima s aktivnim sudionicima iz društveno – političkog, gospodarskog, kulturno – zabavnog i sportskog života. Na taj način kod studenata se razvija znanstveno – istraživački duh, kritičko razmišljanje, kontekstualizacija i povezivanje povijesnih činjenica.

Upoznavanje sa svim relevantnim procesima, događajima i ličnostima iz razdoblja 1960. – 1990., studentima bi trebalo poslužiti kao nadopuna i poveznica između predmeta *Hrvatska povijest 20. stoljeća* i *Svjetska povijest 20. stoljeća*. Osim toga, znanje stečeno na ovom kolegiju omogućit će studentima lakše praćenje i razumijevanje aktualnih društveno – političkih događanja, u Hrvatskoj i svijetu, na prijelazu 20. u 21. stoljeće.

IZBORNI KOLEGIJI – DISLOCIRANI STUDIJ NA ODJELU ZA HUMANISTIČKE ZNANOSTI SVEUČILIŠTA U SPLITU

dr. sc. Nataša Bajić-Žarko

Osnove pristupa arhivskom gradivu

Jezik: hrvatski
Trajanje: 1 semestar
Status:
Uvjeti:
Oblik nastave:
Ispit: usmeni

Sadržaj predmeta:

Arhivistika i znanost o spisima. Arhivi - pojam i uloga arhiva, vrsta arhiva, organizacija arhivske službe i zadaća arhiva, arhivi i informatika. Mreža arhivskih ustanova u Hrvatskoj (matični arhivi i državni arhivi). Državni arhiv u Splitu - povijesni razvoj i ustroj ustanove. Ustrojbeni odjeli i njihove zadaće: Arhiv mapa za Istru i Dalmaciju, Laboratorij za konzervaciju, restauraciju i knjigovežnicu, Odjel nadzora gradiva izvan arhiva, Odjel za sređivanje gradiva, Filmska zbirka, Knjižnica i Čitaonica. Fundus koji čuva splitski arhiv - značenje toga gradiva za lokalnu i nacionalnu povijest te za znanstvena istraživanja. Jezici i pisma kojim je gradivo pisano. Značenje gradiva pisanog na glagoljici i bosančici. Metode i načela zaštite arhivskoga gradiva. Dostupnost arhivskoga gradiva javnosti i mogućnost njegova korištenja. Arhivi u drugim ustanovama kulture te važnost i vrijednost gradiva u privatnom i crkvenom posjedu.

Cilj:

Cilj predmeta je upoznati studente s važnosti arhivskih ustanova, bogatstvom pisane baštine koju čuvaju, te upoznati ih s načinima korištenja arhivskih izvora u znanstvene i straživačke svrhe.

Obvezatna literatura:

Priručnik iz arhivistike, SDARJ, Zagreb 1977.

B. Stulli, *Arhivistika i arhivska služba, studije i prilozi*, Hrvatski državni arhiv Zagreb, Zagreb 1998.

L. Duranti, *Arhivski zapisi*, Hrvatski državni arhiv Zagreb 2000.

Dopunska literatura:

J. Stipišić, *Pomoćno povijesne znanosti u teoriji i praksi*, Školska knjiga, Zagreb 1972.

CH. M. Dollar, *Arhivistika i informacijske tehnologije-utjecaj informacijske tehnologije na arhivsku teoriju i praksu*, Hrvatski državni arhiv Zagreb, Zagreb 1999.

V. Dadić-E. Sarić, *Osnove zaštite bibliotečne građe*, Hrvatsko bibliotekarsko društvo Zagreb, Zagreb 1973.

dr.sc. Jasna Jeličić-Radonić

Opis predmeta: **SPOMENIČKA BAŠTINA KAO POVIJESNI IZVOR**

Jezik: hrvatski

Trajanje:

Status: izborni predmet

Uvjeti:

Oblik nastave: Predavanja i seminar uz terensku nastavu

Ispit: pismeni

Sadržaj predmeta:

Nakon kratkog povijesnog pregleda i pregleda vrsta spomenika koji prenose podatke o prošlosti kroz stručne obilaske pojedinih spomeničkih kompleksa i pratećih zbirki, praktičan rad na spomeničkoj građi iz stare povijesti i povijesti srednjeg vijeka i upoznavanje s temeljnim principima zaštite spomenika. Spomenička baština na području Splitsko-dalmatinske županije izuzetno je bogata i prvorazredan je izvor za poznavanje povijesnih razdoblja, osobito antičkih, koji su temelj europske i cjelokupne zapadne civilizacije.

Cilj:

Studenti će kroz stručne obilaske pojedinih spomeničkih cjelina i muzejskih zbirki, kroz predavanja s projekcijama i seminarsko proučavanje odabranih spomenika te praktičan rad na spomeničkoj građi i njejoj dokumentaciji poduprijeti znanje što ga u glavnim predmetima stječu iz stare povijesti i povijesti srednjeg vijeka i razviti odnos prema predmetnim povijesnim izvorima.

Obvezatna literatura:

Antička Salona, Zbornik radova, Split 1991.

F. Bulić, Po ruševinama stare Salone, Split 1986.

Pharos - Antički Stari Grad, Zagreb 1995.

J. Belamarić, R. Buzančić, D. Domančić, J. Jeličić-Radonić, V. Kovačić, Ranokršćanski spomenici otoka Brača, Split 1994.

Dopunska literatura:

J. Brunšimid, Natpisi i novac grčkih gradova u Dalmaciji, Split 1998.

M. Suić, Antički grad na istočnom Jadranu, Zagreb 2003.

E. Dyggve, Povijest salonitanskog kršćanstva, Split 1996.

PROF. DR. JOŠKO BOŽANIĆ

Naziv predmeta	Hrvatska maritimna kulturna baština		
Kod	naknadno		
Vrsta	Predavanja/Seminari		
Razina	Predmet specijalističke razine		
Godina	1.	Semestar	I.
ECTS (uz odgovarajuće obrazloženje)	3 ECTS Kontakt sati 30 sati (predavanja i seminari 22 sata + 5 sati konzultacije + 3 sata on-line kontakt), 10 sati terenski rad, 20 sati pisanja seminarskih radova, 30 sati čitanje literature = 90 sati.		

Nastavnik	Dr. sc. Joško Božanić, izv. prof.
Kompetencije koje se stječu	Predmet omogućuje studentima da postanu dobri poznavatelji maritimne kulturne baštine, a ta kompetencija osobito im može poslužiti u turizmu za poslove turističkih vodiča, interpretatora kulturnog i prirodnog okruženja hrvatskog maritimnog prostora, voditelja projekata u turizmu, animatora turista i slično.
Preduvjeti za upis	Ovaj predmet po svojoj je naravi interdisciplinaran te će ga nužno biti povezivati s drugim područjima: povijest, brodogradnja, ribarstvo, arheologija, etnomuzikologija, lingvistika, književnost, etnologija, sociologija, muzeologija itd.
Sadržaj	<p>Uvod: Hrvatska kao maritimna zemlja, pojam maritimne kulturne baštine, položaj hrvatske maritimne kulturne baštine u reprezentativnoj nacionalnoj kulturi, mediteranstvo u kulturi hrvatskog naroda.</p> <p>Brod: Brod kao spomenik graditeljske baštine, arhetipsko značenje broda, antropomorfnost broda, odnos brod – čovjek – okolina, problematika istraživanja brodograđevnoga naslijeđa i osnivanje povijesnog broda, izvori podataka: materijalna kulturna ostavština (artefakti, ikonografija, pisani dokumenti) i nematerijalna – duhovna ostavština: znanja i umijeća, pamćenje još živih sudionika tradicionalne maritimne kulture; evolucijski karakter dizajna u brodogradnji; tipologija tradicionalnih brodova, evolucija malih brodica Jadrana, liburnijska serilija, starohrvatska kondura, neretvanska lađa kao živi fosil brodogradnje, brodovi ravna dna: ladva, neretvanska trupa, batana, sandul, sandula, top, batel, bragoc; varijacije pojedinih lokalnih jadranskih konstrukcijskih rješenja, nazivlja, načini korištenja itd. prema lokalitetima; jadranske brodice okruglih bokova: leut, gajeta, gajeta falkuša, guc, pasara, bracara, trabakul, pelig, stela, loger, kuter, škuna; evolucija brodica obalne plovidbe: karaka, galijun, karavela, marsiljana, patač, kekja, grip, pulaka, brigantina, galija; jedrenjaci oceanske plovidbe: bark, brik, škunabark, nava, škuna, kuter; pregled tipologije jadranskih plovila, evolucije konstruktivnih rješenja, snasti, tehnologije gradnje itd. u usporedbi sa širom sredozemnom, europskom i svjetskom tradicijom.</p> <p>Kontekst broda: Brod kao okosnica sustava maritimne kulture okuplja razna područja ljudskog djelovanja, znanja, umijeća, običaja: navigacija, ribolov, tumačenje znakova koji predskazuju vrijeme, poznavanje ribe i pripremanje riblje hrane, fenomen insularnosti, običaj žrtvovanja broda, vjerovanja pomoraca, ex voto; svetišta pomoraca, mediteranska prehrana.</p> <p>Gajeta falkuša: Projekt Ars halieutica, svjetska promocija hrvatske maritimne baštine.</p> <p>Maritimni jezik: ihtionimija; maritimizmi u hrvatskoj leksikografiji, komparativna nomenklatura broda, fenomen <i>lingua franca</i>.</p> <p>Čitanje mediteranskog prirodnog i kulturnog pejzaža: Dalmacija – Terra nauta; čovjekov odnos prema biodiverzitetu mora – fenomen sredozemne medvjedice; fenomen insularnosti; kulturni znakovi u arhitekturi mediteranskog oikosa; more u umjetnosti.</p>
Preporučena literatura	<p>Božanić, J. (1998). Komiška gajeta falkuša – znak jednoga dovršenog vremena. <i>Brodogradnja</i>, 1, 56-57.</p> <p>Božanić, J. (2001). Halieuticon – starogrčki ep o ribarenju. <i>Treći program Hrvatskog radija</i>, 59, 15-103.</p> <p>Matvejević, P. (1990). <i>Mediteranski brevijar</i>. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.</p> <p>Salamon, V. (ur.). (2001). <i>Iskustvo broda. Baština drvene brodogradnje u Hrvatskoj</i>. Dubrovnik: Pomorski muzej, Komiža: Ars halieutica, Zagreb: Durieux.</p>

	Vidović, R. (2004). <i>Život pod jedrima</i> . Split: Književni krug.
Dopunska literatura	Božanić, J. (2003). Memento baštinicima hrvatskog arhipelaga. U M. Majnarić (ur.). <i>Hrvatsko podmorje. Biseri Jadrana</i> . (29-135). Zagreb: Fabra. Božanić, J. (1999). Ribarska aristokracija, <i>Cicero</i> , 2, 39-42. Božanić, J., Salamon, V. (1998). Poiesis iskustva življenja s morem u maritimnoj kulturi hrvatskog arhipelagosa. U Cambi, N. (ur.). <i>Knjiga Mediterana 1997</i> . Split: Književni krug. Božanić, J. (1997). <i>Lingua franca</i> . Split: Književni krug. Carić, J. (1925, 1926). <i>Slike iz pomorskoga života</i> . Sarajevo: Državna štamparija. Luetić, J. (1959). <i>O pomorstvu Dubrovačke Republike</i> . Dubrovnik: Pomorski muzej, Zagreb: JAZU.
Oblici provođenja nastave	Nastava se realizira kroz predavanja, seminarske radove i kroz radionicu u kojoj studenti imaju prilike sudjelovati u istraživanju materijalne baštine te iskusiti tradicionalan brod u njegovu prirodnom maritimnom okružju. Pored voditelja ovog kolegija u njegovu će se realizaciju uključivati i drugi eksperti: prof. dr. sc. Velimir Salamon i mr. sc. Miro Kučić.
Način provjere znanja i polaganja ispita	Znanje će se provjeravati kontinuirano kroz ocjenjivanje sudjelovanja studenata u radu; ocjena seminarskog rada i ocjena sudjelovanja u radionici.
Jezik poduke i mogućnosti praćenja na drugim jezicima	Hrvatski i engleski jezik
Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe svakog predmeta i /ili modula	Anonimno anketiranje studenata, konzultacije sa studentima, razmjena iskustava unutar i izvan Odjela.